

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Levice ve stranickém systému V. francouzské
republiky**

Lukáš Rozlilek

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Levice ve stranickém systému V. francouzské
republiky**

Lukáš Rozlíllek

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Touto cestou bych chtěl poděkovat vedoucímu své práce PhDr. Mgr. Petru Jurkovi za čas, který věnoval konzultacím nad touto prací.

Seznam zkratk

CERES	Centrum socialistických studií, výzkumu a vzdělání
EE	Evropa ekologie
EELV	Evropa ekologie – Zelení
FDG	Levicová fronta
FN	Národní fronta
GE	Ekologická generace
KSSS	Komunistická strana Sovětského svazu
LCR	Revoluční komunistická liga
LO	Dělnický boj
LV	Zelení
MDC	Občanské hnutí
MoDem	Demokratické hnutí
MPR	Republikánské lidové hnutí
MRC	Republikánské a občanské hnutí
NPA	Nová antikapitalistická strana
NS	Národní shromáždění
PCF	Komunistická strana Francie
PDG	Levicová strana
PRG	Radikální strana levice
PS	Socialistická strana
PSA	Nezávislá socialistická strana
PSF	Francouzská socialistická strana
PSU	Sjednocená socialistická strana
PT	Strana pracujících
RPR	Sdružení pro republiku
SFIC	Komunistická sekce francouzské internacionály
SFIO	Socialistická sekce francouzské internacionály
SPD	Sociálnědemokratická strana Německa
UDF	Unie pro francouzskou demokracii

UNR	Svaz pro novou republiku
UMP	Unie pro lidové hnutí

Obsah

1 ÚVOD	9
2 KONCEPT STRANICKÉ RODINY	14
2.1 Vývoj konceptu.....	15
2.2 Stranické rodiny podle Klause von Beymeho	17
2.2.1 Liberální a radikální stranická rodina.....	18
2.2.2 Konzervativní stranická rodina.....	19
2.2.3 Sociálnědemokratická a socialistická rodina	20
2.2.4 Křesťanskodemokratická stranická rodina.....	21
2.2.5 Komunistická stranická rodina	22
2.2.6 Rolnická stranická rodina.....	23
2.2.7 Regionální a etnické stranické rodiny	23
2.2.8 Stranická rodina extrémně pravicových stran.....	24
2.2.9 Ekologická stranická rodina.....	24
2.3 Vymezení levicových stranických rodin	25
3 VYMEZENÍ LEVICOVÝCH POLITICKÝCH STRAN VE FRANCOUZSKÉM STRANICKÉM SYSTÉMU	27
3.1 Pravicové stranické rodiny ve Francii.....	27
3.2 Socialistická strana	28
3.2.1 Vývoj strany do období páté republiky	29
3.2.2 Postoj SFIO k páté republice.....	30
3.2.3 Vznik PS a spolupráce s PCF.....	31
3.2.4 Plurální levice	34
3.2.5 Programatika PS	36
3.3 Komunistická strana Francie.....	37
3.3.1 Vývoj strany do období páté republiky	37
3.3.2 Spolupráce s PS a následný úpadek PCF	38
3.3.3 Programatika FDG	41
3.4 Zelení.....	42
3.4.1 Vznik <i>Les Verts</i>	42

3.4.2 Zařazení Les Verts na osu levice – pravice	43
3.4.3 Programatika EELV	45
3.5 Politické subjekty na hranici relevantnosti	46
4 ZÁVĚR.....	48
5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	52
6 RÉSUMÉ	58

1 ÚVOD

Název mé bakalářské práce je Levice ve stranickém systému V. francouzské republiky. Období páté republiky ve Francii bylo oficiálně započato ústavou ze 4. října 1958. Jejím cílem bylo posílení moci exekutivy, které by zabránilo neustálým pádům vlád, které provázely čtvrtou republiku. Svou skutečnou podobu však dostala pátá republika až v roce 1962 zavedením přímé volby prezidenta. Tento krok legitimizoval vládu následovníků Charlese de Gaulla. Jen málokdo věřil v době vzniku tomu, že vydrží pátá republika až dodnes. Generace žijící v době jejího vzniku totiž zažila nesčetné množství pádů vlád a několik politických režimů (Kunc – Dvořáková, 2008: 167–170).

Cílem mé práce nicméně není samotná analýza páté republiky jako formy vlády. Cílem této práce je podat obraz o politických stranách na levicové části politického spektra v kontextu páté republiky. Má práce bude využívat metodologie disciplinované případové studie, což znamená, že se nebudu snažit nikterak měnit ani rozvíjet teorii, se kterou budu pracovat. Případ, kterým se budu ve své práci zabývat, je stranický systém páté francouzské republiky. O Francii v období páté republiky můžeme hovořit, jak jsem již výše naznačil od roku 1958, respektive od roku 1962, do současnosti. Pro potřebu této práce budu chápat stranický systém tak, jak jej definuje Giovanni Sartori.¹ Levicovou část politického spektra budu zkoumat na základě konceptu stranické rodiny, kterému se budu věnovat ve své teoretické části.

Pro moji práci je zcela jistě důležité nastínit stručně charakteristiku stranického systému v období páté francouzské republiky. V dalších kapitolách své práce se tím vyhnu vysvětlování těchto základních charakteristik, které měly vliv na systém jako celek, a ne jen na jeho levicovou část.

¹ „Stranický systém je [...] systémem interakcí vyplývajícím z *mezistranické* soutěže. [...] Stranický systém] souvisí se vzájemným vztahem stran, s tím, jak je každá strana funkcí (v matematickém slova smyslu) ostatních stran a reaguje, soutěživě nebo jinak, na ostatní strany“ (Sartori, 2005: 55).

Francouzský stranický systém páté republiky je charakteristický bipolaritou. To znamená, že jsou ve stranickém systému dva základní póly na ose levice – pravice, které jsou dostatečně odlišné a jsou od sebe dostatečně vzdáleny. Tato bipolarita vznikla podle Strmisky a Hlouška již v prezidentských volbách v roce 1965, tedy v prvních přímých prezidentských volbách v páté republice (Strmiska – Hloušek, 2005: 107).

Jednou z nejvýznamnějších změn stranického systému páté republiky je rozpad bipolární čtverylky, tedy rozpad ideálního typu stranického systému v poloprezidentském režimu při dvoukolovém většinovém volebním systému. Takto sestavený stranický systém je charakteristický dvěma póly, přičemž je každý reprezentován dvěma politickými stranami (Evans, 2003: 3). Tento typ stranického systému však fungoval jen v období osmdesátých let. Poté přišla na půdu parlamentu nová politická uskupení jako například Zelení nebo Národní fronta, která tuto formaci narušila (Perottino, 2005a: 233). Pro mou práci je toto období velmi podstatné, protože znamenalo velkou změnu na levé části politického spektra.

Hypotézou, kterou bych se ve své práci chtěl pokusit potvrdit je, že neschopnost navázání dlouhodobé spolupráce mezi Socialistickou stranou (PS)² a Komunistickou stranou Francie (PCF)³ znesnadňuje získat těmto stranám stabilní voličskou podporu, a zda tato situace neměla výrazný dopad na zvýšení voličské podpory environmentální strany Zelení (LV).⁴

Během své práce bych chtěl také odpovědět na následující otázky. Proč poslední dobou klesají volební preference Komunistické straně Francie? Můžeme považovat ekologickou stranu *Les Verts* za levicovou? Má levice naději na úspěch v prezidentských volbách a ve volbách do Národního shromáždění v roce 2012?

² *Parti socialiste*

³ *Parti communiste français*

⁴ *Les Verts*

Svou práci rozložím do čtyř hlavních kapitol. První kapitolu tvoří samotný úvod práce. Druhou kapitolu mé práce bude tvořit teoretická část zabývající se konceptem stranické rodiny. V této části se budu věnovat vzniku a vývoji tohoto konceptu. Dále se budu zabývat jednotlivými stranickými rodinami podle Beymeho typologie.

Na to následně navážu kapitolou třetí, ve které se budu levicovými stranami zabývat podrobněji. Nejdříve se budu věnovat dvěma stranám, které jsou pro období páté republiky, podle mého názoru, nejdůležitější. Jsou to Socialistická strana a Komunistická strana Francie. V první podkapitole bych se chtěl zaměřit na PS, a to primárně na zahájení jejího vzestupu po transformaci z Francouzské sekce dělnické internacionály (SFIO)⁵ na PS. V druhé podkapitole se budu zabývat PCF, především jejím úbytkem voličské podpory v období páté republiky. Tuto stranu bylo totiž podle Davida Bella ještě v období 80. let těžké ignorovat, poté ale PCF začaly voličské preference značně upadat (Bell, 2003: 29–30).

U těchto dvou stran, které mají své kořeny již v období třetí a čtvrté republiky, popíši ale nejprve stručně jejich vývoj v tomto období. Toto krátké nastínění považuji za důležité, protože mělo zcela jistě vliv na politickou stranu a na stranický systém v období páté republiky. Dále se budu věnovat voličské podpoře levicových stran a pokusím se nastínit, proč v daných obdobích strana získávala, nebo naopak ztrácela voličskou podporu.

Následující podkapitola se bude zabývat environmentální stranou *Les Verts*. Zaměřím se na vznik této ekologické strany a na její umístění na ose levice – pravice. V poslední podkapitole se pak budu věnovat dalším levicovým politickým stranám, které z hlediska stranického systému celé páté republiky až tak významné nejsou. Jsou to strany nějakým způsobem odštěpené od stran větších, které měly buď krátkodobý úspěch, nebo jejich podpora nebyla

⁵ *Section française de l'Internationale ouvrière*

tak výrazná, aby mohly zásadním způsobem ovlivňovat charakter stranického systému.

U třech výše zmíněných politických stran, tedy u PS, PCF a LV, se také v závěru každé jím věnované podkapitoly zaměřím krátce na programatiku těchto stran. Nástin programatiky následně shrnu v závěru své práce, čímž bych zároveň nastínil, kde by se mohly levicové strany v případě vítězství v letošních volbách shodnout, či naopak neshodnout při sestavování vlády. V závěru své práce bych chtěl následně také potvrdit, či vyvrátit mnou stanovenou hypotézu, a také odpovědět na úvodem vytyčené otázky.

V české literatuře zřejmě nelze najít knihu, která by se zabývala čistě levicovou částí osy levice – pravice ve stranickém systému Francie. Nedostatek literatury k danému tématu je charakteristický i pro literaturu cizojazyčnou. Sehnat cizojazyčnou literaturu věnující se levici ve Francii je však daleko snazší. Většina knih věnujících se stranickému systému Francie jsou však u nás stěží dostupné. Výjimku tvoří francouzsky psaná dvousvazková kniha *Histoire des gauches en France*, jejíž editory jsou Jean-Jacques Becker a Gilles Candar. Tato publikace je pravděpodobně jedinou knihou věnující se čistě levici ve Francii, která je k dostání v Národní knihovně České republiky. Pro mou práci je použitelný pouze druhý svazek, který se věnuje dvacátému století a zahrnuje i období páté republiky. Častějším případem v cizojazyčné literatuře jsou kolektivní monografie věnující se francouzskému stranickému systému jako celku. Příkladem může být titul *The French Party System*, jehož editorkou je Jocelyn Evans.

Asi nejčastějším případem jsou kolektivní monografie věnující se stranickým systémům v Evropě, či jedné stranické rodině. Tento případ se vyskytuje i u literatury české například v knize *Politické strany moderní Evropy* od Maxmiliána Strmisky a kolektivu. Ze zahraniční literatury lze uvést knihu *New Politics in Western Europe: The Rise and Success of Green Parties and Alternative Lists*. Editorem této knihy je Ferdinand Müller-Rommel,

a jak již název napovídá, kniha se věnuje ekologickým stranám v západní Evropě. Jmenovanou literaturu budu tedy používat pro kapitoly věnující se politické straně LV.

Nejvíce diskutovanou politickou stranou je v literatuře pravděpodobně PCF. Mnohdy je to opět v rámci kolektivních monografií věnujících se komunistickým stranám v Evropě a jejich transformaci. Neúspěšné transformaci komunistické strany ve Francii jsou často věnovány i články v časopisech. Jako hlavní zdroj pro kapitoly věnující se PCF budu využívat monografie od Gino G. Raymonda s názvem *The French Communist Party during the Fifth Republic: A Crisis of Leadership and Ideology*. O mnoho hůře se dohledávají informace k PS, o které se většinou literatura zmiňuje stručněji. Osobně jsem nesehnal literaturu, která by se zabývala čistě Socialistickou stranou a byla by pro mne dostupná. O Socialistické straně také není sepsáno příliš článků v časopisech a strana je nejčastěji asi zmiňována v kolektivních monografiích. Čerpat informace o PS bych tedy chtěl například z již zmíněné literatury *The French Party System*, která samozřejmě obsahuje i kapitolu věnovanou PS, anebo z knihy *Histoire des gauches en France*.

2 KONCEPT STRANICKÉ RODINY

Koncept stranické rodiny je podle Maira a Mudde jedním z nejvíce používaných přístupů pro klasifikaci politických stran. Tato klasifikace také umožňuje komparaci napříč zeměmi i časem. Koncept stranické rodiny je důležitý pro komparativní metodu v tom ohledu, že poukazuje na souvislosti mezi stranami v odlišných politických podmínkách a říká, co je pro komparaci důležité, a co již ne. Stranické rodiny jsou často chápány jako samozřejmé. V obecném povědomí lidí je však tento koncept poměrně nepřesně vymezený (Mair – Mudde, 1998: 211–214).

Tuto kapitolu bych chtěl věnovat konceptu stranické rodiny. Nejdříve se zaměřím na počátky tohoto konceptu a na jeho vývoj. V této části práce představím dva významné autory, kteří se zajímali o koncept stranické rodiny – Daniel Louis Seiler a Klaus von Beyme. Prvního jmenovaného autora jsem vybral do své práce kvůli tvrzení Víta Hlouška a Lubomíra Kopečka, že byl průkopníkem konceptu stranické rodiny. Na druhou stranu však neměl širší ohlas a oslovil pouze frankofonní prostředí. Proto se také zaměřím v této kapitole spíše na práci Klause von Beymeho. Klaus von Beyme totiž získal svou práci *Parteien in westlichen Demokratien* daleko větší ohlas než Seiler (Hloušek – Kopeček, 2010: 16). V další části této kapitoly bych se pak chtěl věnovat jednotlivým stranickým rodinám právě na základě Beymeho typologie.

Stranické rodiny lze podle Maira a Mudde chápat ve čtyřech rozdílných pojetích. První je pojetí soustředící se v ohledu stranických rodin na jejich původ. Druhé se soustředí na stranické rodiny v nadnárodních uskupeních. Třetí přístup hledá podobnosti ve stranické politice a v ideologiích a poslední, čtvrtý přístup, se orientuje čistě podle názvů politických stran (Mair – Mudde, 1998: 214–215). Ve své teoretické části bych se však chtěl věnovat jen pojetí prvnímu a třetímu, protože stranické rodiny zformované na nadnárodní úrovni nejsou předmětem mé práce. Má práce se zabývá jen stranickým systémem Francie. Nemá

tedy smysl zabývat se stranickými rodinami na nadnárodní úrovni. Vynechání kritéria čtvrtého, tedy členění stranických rodin čistě na základě názvů politických stran opomím z důvodu, že se podle Maira a Mudde nelze spolehnout na to, že název politické strany odpovídá její ideologické identitě (Mair – Mudde, 1998: 220). V tomto ohledu je dobré uvést na pravou míru, že i Beyme chápal pojetí stranické rodiny v tomto rozsahu (Hloušek – Kopeček, 2010: 16–17).

Na závěr úvodu této kapitoly je také důležité poznamenat, že koncept stranické rodiny je také někdy označován jako koncept ideologické rodiny. Toto označení používají například autoři Petr Fiala a Maxmilián Strmiska v knize *Teorie politických stran* (Fiala – Strmiska, 1998: 89). Ve své práci však budu používat výhradně pojem stranické rodiny pro lepší přehlednost.

2.1 Vývoj konceptu

Je třeba říci, že jedni z hlavních politologů zabývajících se teorií politických stran, Giovanni Sartori a Maurice Duverger, se konceptem stranické rodiny nezabývali. U obou autorů nicméně můžeme pozorovat v určitých ohledech operování s tímto konceptem v rámci klasifikace politických stran. Duverger tak rozlišuje s ohledem na historicko-kulturní a sociálně-teritoriální dělení ve Francii tři hlavní osy. První osa je tvořena zástupci klerikálů a antiklerikálů, západní nebo východní (prosovětská) orientace tvoří poté osu druhou. Třetí osu tvoří dělení na svobodu a plánování. Duverger se touto klasifikací snažil vysvětlit podobu multipartismu v dané zemi. Sartori se pak ohlížel na ideologickou orientaci stran v případě koaliční spolupráce (Hloušek – Kopeček, 2010: 14–15).

Zájem o koncept stranických rodin se objevuje až v 80. letech. Pojem jako první použil Seiler ve francouzském znění *famille politique*. Seiler rozvinul Rokkanovu práci a ke každé jeho konfliktní linii dodal příklad dvou navzájem si oponujících politických stran (Mair – Mudde, 1998: 212–213).

Rokkan hovoří o konfliktních liniích vzniklých průmyslovou revolucí a revolucí národní. Revoluce národní dala vzniku konfliktu mezi vlastníky a pracujícími, ale také konfliktu mezi městem a venkovem. Seiler uvádí, že jsou vlastníci reprezentováni buržoazními stranami, konkrétně liberálními, konzervativními nebo radikálními. Na straně pracujících pak Seiler uvádí strany socialistické a komunistické. Ty se podle něj liší v tom, že ty socialistické chtějí společnost reformovat k lepšímu obrazu, kdežto komunistické chtějí svrhnout společnost a nastolit novou. U konfliktní linie město – venkov, je venkov reprezentován stranami agrárními, environmentálními nebo zemědělskými (Novák, 1997: 39–41). Ačkoliv Seiler tvrdí, že v historii ještě nenastaly podmínky, které by napomohly vzniku politické straně reprezentující čistě městské zájmy (Mair – Mudde, 1998: 215), jako příklad blížící se těmto stranám uvádí Stranu automobilistů ve švýcarském federálním parlamentu. Konfliktní linie vzniklé revolucí národní jsou linie církev – stát a centrum – periferie. Církev je reprezentována stranami křesťanskodemokratickými, stát naopak stranami radikálními. V poslední konfliktní linii pak hájí zájmy centra strany centralistické, kdežto periferii hájí autonomisté (Novák, 1997: 40–41).

Seilera tedy můžeme považovat za prvního, kdo se zajímal o stranické rodiny a za toho, kdo dal především tomuto konceptu název. Daleko větší vliv měla ale práce Klause von Beymeho (Hloušek – Kopeček, 2010: 16). Klaus von Beyme rozdělil na základě ideologie devět stranických rodin. Svou typologii založil také na historickém vývoji stranických rodin. Jeho typologie je tedy řazena podle toho, jak stranické rodiny postupně vznikaly – od nejstarších po nejnovější. Podle Fialy a Strmisky lze Beymeho typologii stále využívat i v aktuálním evropském prostředí, až na stranickou rodinu rolnickou, která ve většině případů splynula s jinými stranickými rodinami (Fiala – Strmiska, 1998: 89).

Beymeho koncepce ovlivnila samozřejmě i další autory. Jako příklad můžeme uvést typologii Paula Lewise. Ten se snažil doplnit Beymeho typologii

o nové stranické rodiny, které vznikly po pádu komunistických režimů ve střední a východní Evropě. Rozčlenil tak sedm stranických rodin, přičemž ale nepředpokládal rychlost vývoje těchto stranických rodin. Do jedné stranické rodiny tak zahrnul konzervativní netransformované komunistické strany spolu s komunistickými stranami transformujícími se na sociálně demokratické. I sám Klaus von Beyme se snažil aktualizovat svou typologii na začátku 90. let o stranické rodiny v postkomunistických zemích (Hloušek – Kopeček, 2010: 17–18). Typologie zahrnující stranické rodiny v oblasti střední a východní Evropy však není v zájmu této práce, protože se orientuje na Francii, kterou řadíme do západní Evropy. Je podle mne však důležité zmínit, že takovéto typologie v rámci stranických rodin existují.

2.2 Stranické rodiny podle Klause von Beymeho

V následující kapitole bych chtěl popsat Beymeho typologii stranických rodin podrobněji. Chtěl bych zde také vymezit historický vývoj jednotlivých stranických rodin a ideologii, na které jsou stranické rodiny založeny. Budu se také zabývat dalšími specifiky stranických rodin. Ačkoliv budu vycházet z typologie stranických rodin Klause von Beymeho, chtěl bych se zde věnovat i jiným autorům, kteří jednotlivé stranické rodiny zkoumají. Ve své knize *Parteien in westlichen Demokratien* vymezil Beyme devět stranických rodin (Hloušek – Kopeček, 2010: 16). Těmito stranickými rodinami, které Beyme nazýval rodinami duchovními (Beyme, 1985: 29), jsou:

1. Liberální a radikální,
2. konzervativní,
3. sociálnědemokratické a socialistické,
4. křesťanskodemokratické,
5. komunistické,
6. rolnické,
7. regionální a etnické,
8. extrémně pravicové a

9. ekologické (Fiala – Strmiska, 1998: 89).

Přednost Beymeho typologie spočívá podle Fialy a Strmisky v tom, že je stále aktuální. Dalším důvodem vysoké míry oblíbenosti této typologie je podle autorů také to, že nemá příliš alternativ. Beyme se přestal vyhýbat předsudkům vůči ideologickému zaměření stran a svou typologii naopak na ideologii postavil. Beyme se tak nesoustředil na soudobé názory, že ideologie přestane v budoucnu hrát roli. Ideologie sice není v některých zemích již tak významná, jako bývala, je však třeba říci, že nadále zůstává velmi důležitou (Fiala – Strmiska, 1998: 90–91).

2.2.1 Liberální a radikální stranická rodina

Podle Beymeho se liberální a radikální politické strany v zásadě navzájem nevyklučují. Ve své práci uvádí, že je často radikalismus označován jako varianta liberalismu. Liberalismus podporoval původně konstitucionalismus a parlamentarismus, radikalismus prosazoval přímou vládu lidu. Jedním z rozdílů mezi liberalismem a radikalismem je tedy to, že radikalismus oproti liberalismu zastával přímou účast lidu na demokracii. Rozdíly mezi těmito pojmy jsou však do velké míry závislé na tom, jak byly chápány v jednotlivých zemích (Beyme, 1985: 32–33).

Liberálové byli v historii zastánci individuálních práv a svobod a také sekularizace. Důraz na sekularizaci je tak odděloval od křesťanskodemokratických stran. Vůči socialistům se vymezovali v redukci zásahů státu do ekonomiky. I přes pravicový prvek důrazu na ekonomiku bez zásahů státu se však v politickém spektru tyto strany nacházely někde u středu a byly často přizývány do středolevých nebo středopravých koalic. Přes slabší voličskou podporu tak měly tyto strany poměrně vysoký koaliční potenciál (Kopeček, 2005: 38).

Kvůli velké hospodářské krizi, která zapříčinila nedůvěru ve volný trh, byli po válce nuceni liberálové přejít na akceptaci sociálního státu a zásahů státu do ekonomiky. S příchodem krize sociálního státu se však někteří liberálové

vrátili opět k myšlence nezasahování státu do ekonomiky. Liberální politické strany dnes tedy můžeme dělit na dvě skupiny. První skupinu tvoří strany, které se orientují na liberalizaci trhu a jsou proti zásahům státu do ekonomiky. Druhou naopak tvoří ty liberální strany, které bojují za práva a svobody člověka a nadále v oblasti ekonomiky prosazují myšlenku sociálního státu. Protože se podle Hlouška a Kopečka tento proud velmi blíží k sociální demokracii, považují proud liberálů, který prosazuje sociální stát a podporuje zásahy státu do ekonomiky, za levicový (Hloušek – Kopeček, 2010: 128–129).

2.2.2 Konzervativní stranická rodina

Podle Beymeho tvoří pro vznik konzervativní stranické rodiny na evropském kontinentě klíčový okamžik Velká francouzská revoluce. Vůči té se začal konzervatismus vymezovat. Konzervatismus se snaží posilovat historickou kontinuitu. Jako první konzervativní stranu lze označit formaci britských toryů. Ti se snažili svými reformními kroky zabránit experimentům. Na kontinentě se pak první konzervativci objevili ve Francii, kde po vytvoření liberální strany zareagovali konzervativci vytvořením konzervativní strany (Beyme, 1985: 46–47).

Podle Hlouška a Kopečka reprezentují konzervativní strany v Evropě dnes velkou část pravicových stran. Neúspěch ale tyto strany mají v těch zemích, kde jsou silné křesťanskodemokratické strany. V západní Evropě jsou silné konzervativní strany v Británii, Irsku, na Maltě a Islandu (Hloušek – Kopeček, 2010: 183–185). Ve východní Evropě jsou pak silné a stabilizované konzervativní strany v České republice a v Maďarsku. Obě však byly zpočátku spíše stranami liberálními. Konzervativní strany dnes obhajují stát, národní zájem a tradici. V oblasti ekonomiky prosazují liberální orientaci. Často jsou proto konzervativní strany nazývány konzervativně-liberálními (Kopeček, 2005: 37).

2.2.3 Sociálnědemokratická a socialistická rodina

Podle Beymeho je socialistická rodina první rodinou, která vznikla mimoparlamentním způsobem. Výjimku zde však představuje právě Francie. Zde byly v 19. století strany slabě organizované. Socialistické myšlení však mělo již své představitele na půdě parlamentu (Beyme, 1985: 60). Socialistická rodina zprvu odmítala tržní hospodářství a prosazovala státní plánování a vyvlastňování. Tyto znaky, společně se snahou vytvořit novou společnost způsobily, že byly socialistické strany chápány jako antisystémové. Socialistické strany měly nicméně velký počet podob. Většinou v nich převládal marxismus. Například ve Francii byl však socialismus ovlivněn jakobinismem, ranými mysliteli socialismu, jako například Fourierem, Saint-Simonem (Hloušek – Kopeček, 2010: 27–28) nebo Proudhonem. Proudhon odmítal myšlenku revoluce, která by měla vytvořit novou společnost. Mezi těmito myšlenkovými proudy probíhal boj o hlavní proud socialistické ideologie, ke kterému se později přidal i anarchismus (Beyme, 1985: 60).

Zlepšující se stav dělnictva však zapříčinil přeorientování se socialistické rodiny na příznivce demokratických zásad a zastávce parlamentního režimu. Antisystémovost se tak začala postupně v rámci této rodiny vytrácet. Ačkoliv rezignace na tradiční marxismus je v některých zemích patrná již v meziválečném období, definitivně ji potvrdil až Godesberský program z roku 1959. Ten přijala německá SPD, jako pravděpodobně nejoddanější politická strana tradičnímu marxismu v západní Evropě. Tímto programem na tradiční marxismus strana definitivně rezignovala (Hloušek – Kopeček, 2010: 28–29).

Dnes je socialistická rodina charakteristická již volnější vazbou na odborové organizace. Tento fakt také tuto rodinu posunul podle Kopečka více ke středu na ose levice – pravice. V rámci této rodiny se také často prosazuje myšlenka sociálního státu. Rodina se také hlásí k solidaritě, sociální spravedlnosti a ochraně sociálně slabších skupin (Kopeček, 2005: 33).

I přes posun této rodiny směrem ke středu na ose levice – pravice, je třeba o sociálně demokratických stranách hovořit jako o levicových, přičemž je možné podle Hlouška a Kopečka považovat ji za nejvýznamnější rodinu na levici (Hloušek – Kopeček, 2010: 27).

2.2.4 Křesťanskodemokratická stranická rodina

Podle Klause von Beymeho se nemohla vyvinout tato rodina do té doby, než se katolická církev smířila s demokracií a parlamentarismem. To však bylo pro církev náročnější, než akceptovat protestantské hnutí v Evropě. Největší zásluhu na uznání demokracie měl papež Lev XIII., který také vytvořil základ pro vznik křesťanskodemokratických stran. K těmto krokům přispěl svými sociálními encyklikami *Rerum novarum* a *Au milieu des sollicitudes* z 90. let 19. století (Beyme, 1985: 82).

První křesťanskodemokratická strana vznikla již v sedmdesátých letech 19. století, a to v Německu. Největší úspěch zaznamenávaly křesťanskodemokratické strany po druhé světové válce. V tomto období byly jako jediné schopné, tedy alespoň v některých zemích, oponovat silné levici. Strany se také pokoušely transformovat z masových stran na strany *catch-all*. Na rozdíl od předchozích let také přijaly tržní ekonomiku v jakési omezené podobě a podporovaly myšlenku státu blahobytu. Charakter jednotlivých stran v rámci této rodiny se však dosti lišil. Německá CDU se například orientovala na katolíky, protestanty, konzervativce, ale částečně i na liberály. Podle Hlouška a Kopečka však mezi 70. a 90. léty postihly téměř všechny strany v rámci rodiny potíže. Tyto problémy spočívaly v pokračující sekularizaci společnosti, narušení venkovských struktur, a také v časté participaci těchto stran na vládách. Začátkem 21. století zaznamenala rodina, v některých zemích opětovné úspěchy. Ty byly úzce spojeny s plnou akceptací tržní ekonomiky, a také například s ostrým postupem asimilace přistěhovaleckého obyvatelstva.⁶ Dnes lze

⁶ Požadavky na přijetí norem většinové složky obyvatelstva jsou specifickým znakem křesťanskodemokratických stran hlavně v Nizozemsku a Německu (Hloušek – Kopeček, 2010: 160).

křesťanskodemokratické strany z větší části považovat za pravicové (Hloušek – Kopeček, 2010: 155–160).

2.2.5 Komunistická stranická rodina

Komunistická stranická rodina se zformovala ze socialistické. Po založení třetí komunistické internacionály (Kominterny) v roce 1919 vznikla mimo Ruské komunistické strany jen Komunistická strana Německa. Ve 20. letech se ale začaly oddělovat komunistické strany od stran socialistických. Kominternu zpočátku označila sociální demokraty za sociálfašisty, což vedlo podle Beymeho k propadu komunistických stran v mnoha zemích. Ačkoliv byl boj proti sociálfašistům v roce 1935 nahrazen myšlenkou lidových front, tedy koalic mezi socialisty a komunisty, bylo podle Beymeho již pro komunistické strany příliš pozdě na získání širší podpory voličů (Beyme, 1985: 99–101).

Po druhé světové válce vzrostla v mnoha zemích Evropy podpora komunistických stran, převážně díky jejich odboji vůči nacismu a fašismu. V několika zemích západní Evropy se dokonce staly členy vlád. K jejich opětovnému propadu napomohl růst životní úrovně a sociální mobility. Při protestech v roce 1968 nebyly komunistické strany také schopny získat na svou stranu studenty, kteří byli ovlivněni maoismem a trockismem. Komunistické strany nadále podporovaly marxismus-leninismus (Hloušek – Kopeček, 2010: 58).

Koncem 80. let vedly pády komunistických režimů ve střední a východní Evropě k obecnému vědomí, že neoliberalismus vyšel ze studené války jako vítěz. Začátek devadesátých let je tak spojený s obecným propadem levicových stran. Podle Ondřeje Císaře se komunistické strany odpoutaly od zavádění utopistického socialismu a od myšlenky revoluce. Komunistická rodina se tak přiklonila k myšlence, že cesta k opravdové svobodě a rovnosti se dá dosáhnout pomocí kritického přístupu (Císař, 2005: 13–15). Přesto lze zcela jistě nadále označovat komunistické strany za krajně levicové (Hloušek – Kopeček, 2010: 55).

2.2.6 Rolnická stranická rodina

Ačkoliv je konec 19. století charakteristický štěpením město – venkov, agrární strany se staly významnými pouze v několika málo zemích. Důvodem může být fakt, že farmáři byli více úspěšní v prosazování svých cílů než reprezentanti třídních skupin, kteří potřebovali k prosazení silné politické strany. Nejvýraznější období pro agrární politické strany je období meziválečné. Připojení se k podpoře fašismu a nacismu v druhé světové válce některé strany zdiskreditovalo (Beyme, 1985: 112).

Ve Skandinávii, kde měly tyto strany poměrně vysoké zisky, zaznamenaly v 50. letech ztrátu voličů kvůli ekonomickým a společenským změnám. Strany na tento fakt zareagovaly transformací na strany středu, což spočívalo v prosazení liberálních a environmentálních základů. Skupinky jednotlivců, které s touto transformací nesouhlasily, si často založily novou stranu s původní ideologií. Ta však neměla v žádné zemi dlouhého trvání (Hloušek – Kopeček, 2010: 109–110).

2.2.7 Regionální a etnické stranické rodiny

Tato stranická rodina se snaží prosazovat zájmy určitého etnika nebo regionu. Snaží se o vyšší míru autonomie, federalizaci státu nebo o úplné osamostatnění (Kopeček, 2005: 39). Podle Beymeho byla první politická strana schopna zastávat tyto postoje v Irsku, kde narušila etnická strana tradiční konsenzuální dohodu v parlamentě a činila zde obstrukce (Beyme, 1985: 116).

Etnické a regionální politické strany v poslední době obecně dostávají na významu a zvyšuje se jejich počet. Podle Lubomíra Kopečka za to mohou výrazné regionalizační tendence v Evropě (Kopeček, 2005: 39). Strany reprezentující tuto stranickou rodinu je velmi obtížné umístit na osu levice – pravice. Podle Hlouška a Kopečka se liší orientace stran reprezentující regionální a etnickou rodinu případ od případu (Hloušek – Kopeček, 2010: 237).

2.2.8 Stranická rodina extrémně pravicových stran

V první polovině 20. století byly extrémně pravicové strany v naprosté většině případů fašistické (Hloušek – Kopeček, 2010: 209). Téměř v každé zemi Evropy se objevila v tomto období fašistická strana. Jen v Německu a Itálii dokázala takováto strana získat reálnou moc. Případ Španělska za Franca Beyme označuje za vojenský režim, který byl podporován sympatizující fašistickou stranou. Režim sám o sobě tedy jako fašistický neoznačuje (Beyme, 1985: 125–127).

Dnešní extrémně pravicové strany mají společné prvky především v boji proti imigrantům, v případě střední a východní Evropy pak spíše vůči etnickým menšinám. Dále se také snaží tyto politické strany bojovat proti politickým elitám. Klasifikace stran do této stranické rodiny je však problematická, protože jsou často politické strany na hraně pravicového extremismu. Některé strany tak mají často blíže ke stranickým rodinám jiným, konkrétně například ke konzervativním a liberálním. Je tedy otázka, zda je již řadit ke stranické rodině extrémně pravicových stran nebo k rodinám ostatním (Kopeček, 2005: 38–39).

2.2.9 Ekologická stranická rodina

Environmentální prvek se dostal do politiky převážně na základě hrozby použití jaderné zbraně, a také díky zprávě *Meze růstu*.⁷ Většina environmentálních hnutí se zformovala na lokální úrovni. Tato hnutí bojovala například proti stavbám nových dálnic nebo výstavbě jaderných elektráren. V 70. letech se stalo v environmentálních hnutích dominantním tématem právě využívání jaderné energie, ke kterému se státy uchýlily po ropných šocích. Pro řešení těchto problémů bylo nutné, aby se strany organizovaly na celostátní úrovni. Začátkem 80. let se začala environmentální hnutí přibližovat k sociálnědemokratickým stranám, nebo si zakládala vlastní uskupení. Tím chtěla

⁷ Tato zpráva Římského klubu byla vydána v roce 1972 a poukazovala na dlouhodobé a rozsáhlé environmentální problémy způsobené soudobou politikou (Müller-Rommel, 1989: 5).

zabránit devastaci životního prostředí, či šíření jaderných zbraní. Tyto snahy však byly podle Müllera-Rommela neuskutečněné (Müller-Rommel, 1989: 5–7).

Environmentální uskupení se chtěla bránit založení politických stran a chtěla vytvořit určitou specifickou a dosud nevyzkoušenou organizační strukturu. Tato struktura obnášela například kolektivní vedení, rotující předsednictví či snahu o decentralizaci v rámci hnutí. Měla také za následek spor o to, do jaké hloubky realizovat environmentální či ekologickou politiku, což vedlo k vnitřním sporům v hnutích (Hloušek – Kopeček, 2010: 85–87).

Mezi společné prvky ekologické stranické rodiny patří pozitivní přístup k evropské integraci, i když vůči němu byly strany původně skeptické. Strany měly obavy, že ekonomický růst v rámci jednotného trhu zvýší environmentální problémy. Změna však nastala kvůli skutečnosti, že environmentální témata lze snadněji řešit na nadnárodní úrovni. Ačkoliv environmentální strany odmítají řazení do osy levice – pravice, někteří autoři (např. Thomas Poguntke) je řadí podle jejich levicových cílů na levou část politického spektra, konkrétně mezi sociální demokraty a komunisty (Hloušek – Kopeček, 2010: 88).

2.3 Vymezení levicových stranických rodin

Za čistě levicové stranické rodiny můžeme považovat sociálnědemokratickou stranickou rodinu a komunistickou stranickou rodinu. První skutečně levicovou stranickou rodinou, která vznikla mimoparlamentním způsobem, je rodina sociálnědemokratická. V případě Francie ale o vzniku mimoparlamentním způsobem u socialistů hovořit nelze. Od 60. let můžeme u této stranické rodiny pozorovat odstup od tradičního marxismu a rozvolňování vazeb na odborové organizace. Komunistická stranická rodina vznikla odštěpením od sociálnědemokratické stranické rodiny. Největší úspěchy rodina zažila po druhé světové válce, kdy vytěžila ze své aktivní participace na odboji a stala se v několika zemích členem vlád. S pádem komunistických režimů ve východní Evropě koncem 80. let se ale obtížně vyrovnávala a v mnoha zemích se její podpora radikálně propadla.

Ekologická stranická rodina se v 80. letech v mnoha zemích přiblížila k sociální demokracii. Předtím se bránila transformaci z politických hnutí do stran a objevily se spory do jaké míry vykonávat environmentální politiku. Od původního euroskepticismu se stranická rodina odvrátila poté, co si uvědomila, že na nadnárodní úrovni se dají environmentální otázky řešit lépe. Liberální stranickou rodinu můžeme považovat za levicovou jen tam, kde se liberální strany po druhé světové válce rozhodly budovat sociální stát a prosazovat zásahy do ekonomiky, přičemž se tyto strany již k původním myšlenkám nevrátily. Od původních pravicových tendencí se tato větev odvrátila v důsledku všeobecné nedůvěry ve volný trh po druhé světové válce, který způsobil velkou hospodářskou krizi.

Do stranických rodin, které se jako celek profilují nejednoznačně, lze zařadit rolnickou stranickou rodinu, regionální a etnické stranické rodiny a do jisté míry i rodinu křesťanskodemokratickou. Rolnická stranická rodina se po diskreditaci v předválečném období uchýlila k liberálním a environmentálním prvkům a transformovala se na středovou stranickou rodinu. Regionální stranická rodina je vnitřně velmi diferencovaná, a tak musíme politické strany reprezentující tuto stranickou rodinu zařadit na osu levice – pravice případ od případu. U křesťanskodemokratické stranické rodiny tomu bylo po druhé světové válce podobně jako s dnešní regionální stranickou rodinou. Většinu křesťanskodemokratických politických stran však můžeme zařadit na pravici. Za čistě pravicové lze považovat stranické rodiny konzervativní a extrémně pravicovou.

3 VYMEZENÍ LEVICOVÝCH POLITICKÝCH STRAN VE FRANCOUZSKÉM STRANICKÉM SYSTÉMU

V následující kapitole bych se chtěl věnovat relevantním politickým stranám ve stranickém systému páté francouzské republiky. Na začátek bych se chtěl krátce zmínit i o pravicových stranách, ačkoliv jsem si vědom, že to není předmětem mé práce. Přesto se domnívám, že je důležité zmínit tyto informace pro představu funkčnosti stranického systému jako celku, a také pro další kapitoly, ve kterých se zcela jistě objeví v souvislostech i názvy těchto politických stran.

Po tomto vymezení se zaměřím na levicové politické strany podrobněji. Budu se věnovat veškerým tématům, které jsem si vytyčil v úvodu pro tuto kapitolu. Mimo krátké charakteristiky pravicových stranických rodin se budu věnovat Socialistické straně, Komunistické straně Francie, ekologické straně *Les Verts* (Zelení) a dalším menším levicovým politickým uskupením.

3.1 Pravicové stranické rodiny ve Francii

Jako zástupce konzervativní a liberální stranické rodiny můžeme ve Francii označit Unii pro lidové hnutí (UMP).⁸ Tu lze označit za jakousi pokračovatelku gaullistické pravice, která navazuje také na stranu Sdružení pro republiku (RPR),⁹ jež se do UMP přelila (Perottino, 2005a: 248). V 80. letech přijala RPR myšlenku evropské integrace, ačkoliv de Gaulle vždy ctěl myšlenku národní suverenity (Knapp, 2003: 125). RPR se tak vzdala základního znaku konzervatismu, tedy ohajování státu a národního zájmu, který jsem nastínil v teoretickém úvodu.

Čistě liberální stranou ve Francii byla dlouhou dobu Unie pro francouzskou demokracii (UDF).¹⁰ Podle Andrewa Knappa byla UDF liberální jak v ekonomických otázkách, tak ve společenských (Knapp, 2003:

⁸ *Union pour un mouvement populaire*

⁹ *Rassemblement pour la République*

¹⁰ *Union pour la démocratie française*

122). François Bayrou však v roce 2007 oznámil transformaci této strany do Demokratického hnutí (MoDem)¹¹ (Bayrou, 2007), na což zareagovali někteří představitelé strany v čele s Hervé Morinem tak, že založili politickou stranu Nový střed.¹² Hervé Morin uvádí, že se tak stalo kvůli opuštění původních hodnot UDF, a posunu nově založeného MoDem doleva na ose levice – pravice (Morin, 2009).

Z pravicových stranických rodin stojí ve Francii za zmínku ještě rodina křesťansko-demokratických stran. Začátkem páté republiky bylo součástí stranického systému Francie také Republikánské lidové hnutí (MRP).¹³ Toto hnutí bylo gaullistické a hlavním ideovým směrem bylo křesťanství. U hnutí ale po vzniku páté republiky nastal rozpor s de Gaullovy názory a po změně ústavy v roce 1962 se již MRP ve volbách neprosadilo (Perottino, 2005a: 240–241). Po rozpadu této politické strany se část straníků přesunula do UDF a tvořila tak jednu z více politických stran v této formaci (Hloušek – Kopeček, 2010: 159).¹⁴

Zastoupení ve stranickém systému Francie nachází také extrémně pravicová stranická rodina. Podle Perottina nelze považovat Národní frontu (FN),¹⁵ reprezentující extrémně pravicovou rodinu, za fašistickou. FN však zcela jistě otevřeně „bojuje“ proti přistěhovalcům, kteří odnímají původním obyvatelům Francie pracovní místa a etnickou čistotu (Perotino, 2005a: 250–251). V tomto ohledu se tedy FN shoduje se mnou předem vytyčenou obecnou charakteristikou této stranické rodiny.

3.2 Socialistická strana

Za hlavního představitele socialistické a sociálně-demokratické stranické rodiny lze považovat ve Francii PS. Tato strana má své kořeny již v období třetí

¹¹ *Mouvement Démocrate*

¹² *Nouveau Centre*

¹³ *Mouvement républicain populaire*

¹⁴ UDF vznikla jako konfederace 6 stran (Kunc – Dvořáková, 2008: 182).

¹⁵ *Front National*

republiky.¹⁶ Maxmilián Strmiska a Vít Hloušek považují SFIO za jednu ze dvou velkých stabilních politických stran v období třetí republiky (Strmiska – Hloušek, 2005: 102–109).

Socialistická strana však není jedinou stranou, která v historii Francie reprezentovala tuto stranickou rodinu. Převážně v období před pátou republikou tuto rodinu reprezentovaly například Francouzská socialistická strana (PSF)¹⁷, Nezávislá socialistická strana (PSA)¹⁸ nebo Sjednocená socialistická strana (PSU)¹⁹, přičemž vznik PSU lze zařadit již do období páté francouzské republiky (Sawicki, 2004: 28).

3.2.1 Vývoj strany do období páté republiky

Předchůdce dnešní PS, Francouzská sekce dělnické internacionály, byla založena roku 1905. SFIO vznikla spojením různých organizací, které hájily dělnictvo a měly kořeny již v období druhé francouzské republiky (Perottino, 2005a: 265). Založení strany, která by reprezentovala myšlenku socialismu na celonárodní úrovni, bylo v porovnání s ostatními zeměmi složitější a opožděné. Problém představovala do velké míry skutečnost, že organizace, ze kterých SFIO nakonec vznikla, si nechtěly nechat uzmout moc, kterou disponovaly na lokální úrovni. Nakonec se SFIO rozhodla, že začne ve volbách prosazovat ne kandidáty, kteří již mají s politikou zkušenosti, ale kandidáty, kteří mají blízko k dělnické třídě. Tato strategie přinesla straně růst (Sawicki, 2004: 32–34).

Růst strany byl ale zastaven v roce 1920, kdy se od ní oddělila PCF, které se budu více věnovat níže. Je důležité ale poznamenat, že ti, kteří stranu opustili, tvořili v rámci SFIO většinu (Bouvet, 2010: 117). K oddělení PCF došlo

¹⁶ Jiří Kunc a Vladimíra Dvořáková poznamenávají, že hledat kořeny PS v období třetí republiky lze jen v případě, že považujeme PS za nástupce Francouzské sekce dělnické internacionály (Kunc – Dvořáková, 2008: 179). V celé své práci vycházím z názoru, že PS je nástupcem Francouzské sekce dělnické internacionály.

¹⁷ *Parti socialiste de France*

¹⁸ *Parti socialiste autonome*

¹⁹ *Parti socialiste unifié*

kvůli odmítnutí nejdůležitější podmínky pro vstup do třetí komunistické internacionály, kterou bylo přijetí Lenina za stranický vzor (Raymond, 2005: 7). Po dobu třetí a čtvrté republiky však nastaly uvnitř SFIO další rozkoly. V roce 1933 vyvrcholily dohady o tom, zda spolupracovat s komunisty na vládní úrovni. To vedlo až k odštěpení strany Socialistický boj, která spolupráci s PCF vítala (Sawicki, 2004: 35–36).

Pravicové demonstrace a uvolnění třetí komunistické internacionály v roce 1934 však SFIO a PCF sblížily. Výsledkem byla spolupráce ve vládě v podobě Lidové fronty. Tato spolupráce však SFIO moc nenapomohla, a to nejen co se preferencí týče. Představitelé SFIO byli kvůli této spolupráci po nástupu režimu Vichy stíháni, což nakonec vedlo například k tomu, že její předseda Léon Blum skončil v koncentračním táboře (Perottino, 2005a: 266–267).

Ačkoliv se po druhé světové válce stala PCF silnější, SFIO se podílela na více vládách v období čtvrté republiky. V čele jedné z nich byl v druhé polovině 50. let Guy Mollet (Bouvet, 2010: 117). Proti Molletovi, který stranu reformoval, se však začala tvořit vnitrostranická opozice, která vedla k dalšímu štěpení strany. V roce 1958 se tak vytvořila již zmíněná strana PSA (Duclert, 2004: 177).

3.2.2 Postoj SFIO k páté republice

Založení páté republiky v roce 1958 znamenalo pro SFIO poměrně dlouhé období neúčasti na vládách na celonárodní úrovni. Do vlády se socialisti dostali až po vítězství François Mitterranda v prezidentských volbách v roce 1981. K páté republice zaujímala SFIO negativní postoj (Bouvet, 2010: 117), protože byla spolu s PCF tvůrcem původní čtvrté republiky (Rudelle, 2004: 509).

Nakonec však projevil Guy Mollet, který stál v té době v čele SFIO, určitou snahu o spolupráci s de Gaullem. S tím nesouhlasili převážně mladší reprezentanti SFIO a vytvořili již zmíněnou PSA. PSA se chtěla snažit o sjednocení dalších menších levicových stran, což se jí podařilo, a tak vznikla

v roce 1960 PSU. Nicméně i tato strana nakonec přehodnotila své stanovisko vůči páté republice (Duclert, 2004: 185–186).²⁰ Podle Strmisky a Houška tvořila nakonec SFIO s PCF jakousi umírněnou opozici vůči de Gaullovi (Strmiska – Hloušek, 2005: 106).

3.2.3 Vznik PS a spolupráce s PCF

Požadavek na sjednocení levice, která by měla možnost vyhrát volby a sestavit vládu, vyslovil François Mitterand již v roce 1965 (Rudelle, 2004: 509). Již v tomto roce byl vykonán první krok pro sjednocení, tedy postavení společného levicového kandidáta do prezidentských voleb. Tím se stal François Mitterand, který kandidoval za SFIO, PSU a PCF. Mitterandovi se podařilo dostat ve volbách do druhého kola proti de Gaullovi. K založení PS došlo v roce 1969. Změnu doktríny přinesl ale až François Mitterand v roce 1972 poté, co se dostal do vedení strany na klíčovém sjezdu strany v Epinay (Perottino, 2005a: 267–268).

Mitterand svůj názor čerpal ze zkušenosti se Svazem pro novou republiku (UNR)²¹, který sjednocoval většinovou část pravice s politickým středem. UNR ale lákala také některé voliče levice. Cílem Mitteranda bylo utvořit levicovou *catch-all* stranu. Podle Clifta ale nakonec PS postrádala jeden z hlavních znaků strany *catch-all*, a to ústup ideologie do pozadí (Clift, 2003: 43–44).

O tom, že byla socialistická ideologie pro PS stále důležitým znakem, svědčí i fakt, že nadále používala marxistickou rétoriku, doprovázenou myšlenkami znárodňování. PS také nadále bránila převážně zaměstnance a spolupracovala s odbory.²² Co se však s Mitterandem změnilo, bylo to, že začala PS bojovat také za práva žen a společenských menšin (Sawicki, 2004: 38). Podle Bouveta nicméně bylo úkolem tzv. *Programme commun*,

²⁰ PSU se snažila prezentovat otevřeností k feminismu, homosexualitě, ekologii a regionalismu. Během 80. let zaznamenala tato strana masivní odliv členů k PS. V roce 1988 zbytek strany přešel k nově utvořené Červené a zelené alternativě – *Alternative rouge et verte* (Duclert, 2004: 187).

²¹ *Union pour la nouvelle république*

²² PS navíc s odbory spolupracovala v čím dál větší míře. Mezi lety 1974 – 1977 bylo vytvořeno 230 nových odborových organizací (Sawicki, 2004: 38).

neboli společného programu, který byl přijat na sjezdu v Epinay, získat převážně voliče krajní levice. Právě proto kladl tento program důraz na znárodnování a plánování (Bouvet, 2010: 117–118).

Mitterrandovy změny zajistily PS získání více heterogenního voličstva, které například PCF díky své orientaci na poměrně úzkou vrstvu společnosti, získat nemohla (Clift, 2003: 44). *Programme commun* také zahájil spolupráci mezi PS s PCF. Na základě tohoto programu si měly být tyto dvě strany rovné, což také platilo, ale jen do té doby, než začala získávat PS oproti PCF od roku 1978 výrazně navrch (Bouvet, 2010: 118). Každopádně je zřejmé, že spolupráce mezi těmito dvěma stranami umožnila vznik bipolární čtverylky nastíněné v úvodu. Podle Perottina mělo na vznik tohoto typu stranického systému hlavní vliv to, že strany uznaly politický režim páté republiky. Smazalo se tak dělení stran na ty, které vystupují pro či proti režimu, a do popředí vystoupilo dělení na levici a pravici (Perottino, 2005a: 233).

Ačkoliv se v následujících letech spolupráce těchto dvou stran v PS objevily určité spory,²³ Mitterrand straně výrazně pomohl. Méně už ze spojení získala PCF (Perottino, 2005a: 268). Skutečnost, jak posílila PS a naopak ztratila PCF, dokládají prezidentské volby z roku 1981. Zatímco se Mitterrand stal prezidentem Francie, kandidát PCF, G. Marchais, klesl výsledkem voleb téměř na historické minimum, které strana získala v roce 1936. Mitterrand po svém vítězství rozpustil Národní shromáždění (NS) a v následujících volbách získal pro PS nadpoloviční většinu křesel (Lancelot, 1998: 75–82).

PS začala po svém nástupu uplatňovat výrazné reformy.²⁴ Ty zapříčinily zvýšení výdajové stránky rozpočtu a zpomalení ekonomického růstu,

²³ Příkladem může být například spor o kandidaturu na prezidenta mezi Mitterrandem a Rocardem. Rocard byl mezi francouzským lidem poměrně populární a kritizoval spolupráci s komunisty. Nakonec ale na kongrese v Metz v roce 1979 oficiálně prohlásil, že nebude kandidovat proti Mitterrandovi na post prezidenta (Bergounioux – Grunberg, 2004: 283 – 284).

²⁴ Mezi ně patřilo například snížení věkové hranice k odchodu do důchodu na 60 let nebo zvýšení minimální mzdy o deset procent (Bergounioux – Grunberg, 2004: 286).

doprovázeného inflací a zvýšenou nezaměstnaností. Po komunálních volbách v roce 1983, které pro PS nedopadly nejlépe, začala vláda činit protiinflační kroky a začala liberalizovat trh. Ačkoliv PCF byla proti novému směřování PS, v rámci společné vlády se nezmohla na žádné změny. Nakonec se však po nesouhlasu i některých členů PS s novým směřováním sestavovala nová vláda, které se PCF již nechtěla zúčastnit (Bergounioux – Grunberg, 2004: 288).

Podle Clifta můžeme v PS rozlišovat při spolupráci PCF a PS dvě frakce. První frakci tvoří ti, kteří byli pro spolupráci s PCF, druhou frakci reprezentují naopak příznivci směřování k politickému středu. Hlavním zástupcem druhé frakce byl již zmíněný Rocard, který se opět stáhl poté, co se podařilo poměrně úspěšně získat Mitterrandovi voliče PS zpět v roce 1986 (Clift, 2003: 47–48). Mitterrand pro volby do NS totiž v roce 1986 prosadil proporční volební systém. Ačkoliv PS nezvítězila, tato změna volebního systému napomohla zabránit katastrofálnímu propadu PS. V roce 1986 tedy nastalo období první kohabitace v dějinách páté republiky. Tato kohabitace trvala dva roky a byla zakončena prezidentskými volbami, ve kterých vyhrál opět Mitterrand. Mitterrand poté rozpustil NS a v následujících volbách PS zvítězila. Podle Perottina však jeho předvolební program již nebyl tak ambiciózní jako před jeho prvním zvolením (Perottino, 2005a: 271).

Koncem 80. let se objevily nové ekologické strany ve stranickém systému a PS se musela tomuto faktu přizpůsobit. Získáním ekologických formací na stranu levice v čele s PS by mohlo totiž výrazně omezit možnosti pravice. Zapojení do projektu zahrnující PS, PCF, levicové radikály s ekologickým uskupením ale nebylo pro „Zelené“ příliš atraktivní (Clift, 2003: 48–49). Volby do NS v roce 1993 tak skončily velkou porážkou PS. Strana získala jen 67 mandátů oproti dřívějším 288. Porážkou také nastalo období druhé kohabitace.

Strana se ocitla v krizi a došlo k dalšímu štěpení²⁵ (Bergounioux – Grunberg, 2004: 292).

3.2.4 Plurální levice²⁶

Do prezidentských voleb v roce 1995 kandidoval za PS Lionel Jospin. Ten však ve druhém kole voleb prohrál (Perottino, 2005a: 272). Poté, co se stal Chirac poprvé prezidentem, necítil dostatečnou podporu pro své reformy. Rozhodl se tedy rozpustit NS a vypsát na rok 1997 nové volby. V těchto volbách již získala levice v NS většinu (Lancelot, 1998: 120–124). Socialisti však potřebovali k sestavení vlády mimo PCF také účast další strany. Nakonec byla utvořena vláda tzv. *gauche plurielle*, neboli plurální levice. Tento název byl vysloven Jospinem a měl označovat vládu levicových stran, které jsou však navzájem dosti odlišné. Legislativními volbami také vznikla již třetí kohabitace, která trvala dokonce pět let (Becker, 2004: 297–298).

Následující prezidentské a legislativní volby v roce 2002 znamenaly celkově pro levici velkou porážku. Jospin se jako kandidát na prezidenta nedostal s 16,2% hlasů do druhého kola, přestože byl výrazně v předstihu před ostatními levicovými kandidáty. Co se týče legislativních voleb, podle Martina propad způsobila nedostatečná spolupráce s PCF. Ačkoliv se totiž zdá, že PCF ztrácí svou roli, je to spíše PS, která potřebuje pomoc od komunistů v prvním kole legislativních voleb. Podle Martina je PCF jedinou stranou na levici, která dokáže získat mandáty bez podpory PS (Martin, 2002: 597–599). Podle Beckera nebyla levice ještě nikdy tak rozdělená jako po volbách v roce 2002 (Becker, 2004: 309).

V prezidentských volbách v roce 2007 zastupovala PS Ségolène Royalová. Před vítězstvím Sarkozyho v druhém kole se snažila Royalová naklonit si UDF, protože tušila, že v případě vítězství jí nebudou stačit Zelení

²⁵ Jean-Pierre Chèvenement, který dlouhodobě kritizoval PS, založil Občanské hnutí (*Mouvement des citoyens*), neboli MDC (Bergounioux – Grunberg, 2004: 292).

²⁶ Ve své práci jsem u tohoto výrazu použil překlad Michela Perottina.

a PCF k sestavení vlády. Royalová nakonec prohrála nad Sarkozym s druhým nejhorším výsledkem levice v druhém kole prezidentské volby v období páté republiky (Perrineau, 2007: 80–83). Strana po volbách navázala alianci s Radikální stranou levice (PRG)²⁷ a s Republikánským a občanským hnutím (MRC).²⁸ S těmito dvěma stranami tvoří na půdě NS parlamentní skupinu od legislativních voleb v roce 2007.²⁹

V říjnu 2011 byl vyhlášen společným kandidátem PS a PRG François Hollande.³⁰ V primárních volbách PS se utkal Hollande s Marine Aubry (International Herald Tribune, 17. 10. 2011). Marine Aubry je současnou první tajemnicí strany³¹ a nahradila v primárních volbách Dominiquea Strausse-Kahna, který se zdiskreditoval obviněním ze znásilnění pokojské v hotelu (International Herald Tribune, 17. 10. 2011). Marine Aubry směřuje oproti Hollandovi na ose levice – pravice více nalevo (Irish Times, 10. 10. 2011).

Podle průzkumu, který vypracoval Francouzský institut veřejného mínění v lednu 2012, má zatím blíže ke zvolení prezidenta právě François Hollande. Ve druhém kole volby by se měl podle průzkumu utkat s Nicolasem Sarkozym. Po Sarkozym se v průzkumu na třetím místě umístila kandidátka FN, Marine Le Penová, kterou od případného druhého kola dělí jen čtyři procenta.³² Březnový průzkum přinesl zprávu, že Sarkozy by v prvním kole voleb vyhrál. V druhém kole by přesto podle průzkumu měl zvítězit Hollande.³³

²⁷ *Parti radical de gauche*

²⁸ *Mouvement républicain et citoyen* je strana navazující na MDC (Perottino, 2005: 276).

²⁹ PS. *Le groupe socialiste radicale citoyen à l'assemblée nationale* (<http://www.parti-socialiste.fr/l-equipe/les-groupes-parlementaires/assemblee-nationale>, 31. 1. 2012).

³⁰ Hollande, François. *Ma biographie* (<http://francoishollande.fr/actualites/francois-hollande-ma-biographie>, 31. 1. 2012).

³¹ PS. *Martine Aubry: Première secrétaire* (<http://www.parti-socialiste.fr/l-equipe/martine-aubry>, 6. 3. 2012).

³² Institut français d'opinion publique. *Le baromètre de l'élection présidentielle 2012 – Vague 1* (http://www.ifop.com/media/poll/1793-1-study_file.pdf, 31. 1. 2012).

³³ Institut français d'opinion publique. *Le baromètre de l'élection présidentielle 2012 – Vague 5* (http://www.ifop.com/media/poll/1793-1-study_file.pdf, 14. 2. 2012).

3.2.5 Programatika PS

Ve svém obecném programu hovoří PS o tom, že ekonomický a sociální pokrok nesmí záležet jen na růstu produkce zboží, ale především na kvalitě života pracujícího lidu. Dále klade strana důraz na udržitelný rozvoj, na rovnost obou pohlaví, decentralizaci a boj proti xenofobii. Strana se v obecném programu profiluje jako proevropská. Mezi své základní hodnoty řadí také sekularizaci státu. Strana ve svém obecném programu uvádí, že respektuje nezávislost občanských hnutí, především odborových organizací, se kterými chce být v kontaktu a vést s nimi dialog.³⁴

Henley v oblasti obecného programu strany kritizuje jeho přílišnou nekonkrétnost. PS by podle něj neměla klást takový důraz na odbory a měla by se také rozloučit s myšlenkou masové strany. Straně Henley doporučuje učinit ideologickou reformu, v rámci které by měla čerpat z Anthony Giddense a New Labour (Henley, 2008: 88–89).

Aktuální volební program PS se nazývá 60 závazků François Hollanda. Těchto 60 závazků dělí do čtyř hlavních kapitol doplněných kapitolou s čísly a grafy, které podkládají ekonomická témata. Ekonomika Francie je v programu hlavním tématem. Hollande slibuje například snížení dluhu na 3% HDP v roce 2013 a ke konci svého mandátu slibuje vyrovnaný rozpočet. Těchto cílů chce dosáhnout zrušením daňových úlev velkým firmám. Hollande by chtěl snížit platy ministrů a prezidenta o 30% a zdanit vysoce příjmové skupiny zvláštní daňovou sazbou. Slibuje také podpořit vznik 150 000 pracovních míst. V programu lze však vysledovat také podporu ekologie. V tomto ohledu chce například podporovat železniční nákladní dopravu nebo snížit podíl jaderné energetiky ve Francii ze 75% na 50%.³⁵

³⁴ PS. *La déclaration de principes* (<http://www.parti-socialiste.fr/le-ps/la-declaration-de-principes>, 7. 3. 2012).

³⁵ Hollande, François. *Les 60 engagement de François Hollande* (<http://francoishollande.fr/le-projet>, 31. 1. 2012).

Hollande by chtěl více decentralizovat Francii, ale také vytvořit ministerstvo pro zámořská území Francie. V otázce zahraniční politiky prosazuje Hollande stažení vojsk z Afghánistánu do konce roku 2012. V programu také dále slibuje odchod do důchodu v 60 letech.³⁶

3.3 Komunistická strana Francie

Hlavním reprezentantem komunistické stranické rodiny je ve Francii PCF, která se odštěpila v roce 1920 od SFIO jako její antisystémové křídlo. SFIO tímto krokem tedy antisystémovost ztratila, zatímco PCF jej převzala (Strmiska – Hloušek, 2005: 102).

Zároveň, podobně jako u PS, je třeba zmínit, že můžeme mezi stranami páté republiky nalézt i jiné subjekty zastupující komunistickou stranickou rodinu. Zmínit lze například strany Revoluční komunistická liga (LCR)³⁷, nebo Dělnický boj (LO)³⁸, přičemž obě reprezentují v rámci komunistické stranické rodiny trockistické křídlo (Perottino, 2005a: 292–293).

3.3.1 Vývoj strany do období páté republiky

PCF vznikla v roce 1920 na kongresu SFIO v Tours, původně jako Komunistická sekce francouzské internacionály (SFIC).³⁹ Bezprostředně po vzniku přijala SFIC dvacet jedna podmínek pro vstup do Třetí komunistické internacionály. Ve 20. letech stranu provázely vnitřní nepokoje spojené se směřováním strany, které znamenaly prudký pokles straníků⁴⁰ (Pudal, 2004: 53).

Po již zmíněných pravicových demonstracích v roce 1934 nabídl generální tajemník strany, Maurice Thorez, SFIO spolupráci v podobě lidové fronty. Skončilo tak označování SFIO za sociálfašisty a začala spolupráce chápána jako společný boj proti fašismu. Lidová fronta přinesla PCF masovou stranickou základnu a také velké množství křesel v parlamentu. Poté, co PCF souhlasila

³⁶ Tamtéž.

³⁷ *Ligue communiste révolutionnaire*

³⁸ *Lutte ouvrière*

³⁹ *Section française de l'Internationale communiste*

⁴⁰ Mezi lety 1921 – 1933 se tak snížil počet členů ze 109 000 na 28 800 (Pudal, 2004: 53).

s paktem mezi Hitlerem a Stalinem o vzájemném neútočení, se její preference opět propadly (Raymond, 2005: 7–10).

Opětovný návrat voličů zaznamenala PCF po skončení druhé světové války. Stalo se tak z důvodu jejího masivního zapojení do odboje. Odboj však PCF započala až po vpádu německých vojsk do SSSR. Po druhé světové válce PCF zvítězila ve volbách a podílela se na vládě. Po roce 1947 strana již nebyla členem vlády, přesto si udržovala poměrně vysoké zisky přes dvacet pět procent (Perottino, 2005a: 281–282).

3.3.2 Spolupráce s PS a následný úpadek PCF

K páté republice v čele s de Gaullem se stavěla PCF, obdobně jako SFIO, tedy záporně (Perottino, 2005a: 283). Francii v čele s de Gaullem považovala PCF za cestu k fašismu. Nicméně ani samotní voliči PCF nedbali na negativní postoj strany k nové ústavě a v referendu hlasovali pro ni. PCF na nově zavedeném volebním systému ztratila ze všech stran nejvíce. V prvních volbách, které se po volební reformě konaly, zaznamenala PCF propad o více než 6%, z 20,5% na 14,3% (Raymond, 2005: 46–49).

V následujících letech se snažila PCF reformovat. Tato reforma trvala podle Pudala až do 70. let, kdy vyvrcholila eurokomunismem. První změny byly však paralelní ke změnám v Komunistické straně Sovětského svazu (KSSS) a se změnami ve východním bloku. K těmto změnám patřila i redefinice komunistického slovníku. Přestalo se tedy mluvit například o diktatuře proletariátu. Mezi další změny patřilo také odmítnutí stalinismu (Pudal, 2002: 548–549).

Po nástupu de Gaulla se snažila PCF vytvořit alianci se všemi levicovými stranami. V té však měla zastávat čelní postavení, čehož se další levicové strany obávaly. Proto se snažily této možnosti vyhnout. Nakonec však po již zmíněném vytvoření UNR snaha o sjednocení levice vyšla. Ze sjednocení však vyšla jako vítěz PS. Tu PCF usilovně podporovala v prezidentských volbách.

Z vítězství Mitterranda však již těžila jen PS, což mezi PCF a PS vyvolalo napětí, které nebylo dlouhou dobu vyřešeno (Bell, 2003: 33–34). Podle Perottina začala PCF po vítězství Mitterranda v roce 1981 upadat. Tento úpadek podle něj trvá dodnes (Perottino, 2005b: 68).

Již v roce 1975 však učinila PCF první kroky k tomu, aby ukázala PS, že si dále nenechá odebírat svou voličskou základnu. Strana již neměla omlouvat politiku SSSR a měla rozvolnit své vazby na KSSS. Strana se také snažila najít možnou koalici bez PS, díky které by získala zpět svou pozici. Strategie eurokomunismu však neměla dlouhého trvání. Již v roce 1977 navázala PCF opět vztahy s KSSS. Stalo se tak díky prohlášení o tom, že existence socialismu je ve skutečnosti pozitivní, protože udržuje mezinárodní mír (Ross, 1992: 49–50).

Po prezidentských volbách, ve kterých byl komunistický kandidát Georges Marchais jednoznačně poražen Mitterrandem, se PCF začala podílet s PS na vládě (Perottino, 2005a: 286 - 287). Vládu nakonec po třech letech opustila, protože si uvědomovala, že ve společné vládě se koaliční partner kritizuje nesnadno. Období před volbami v roce 1993, kterému jsem se již věnoval výše, bylo charakteristické úpadkem podpory PS a vytvářelo tak straně ve stranickém systému prostor pro zahájení opětovného vzrůstu preferencí. Tento prostor PCF ale nevyužila. Nakonec jej podle Bella vyplnila ekologická hnutí a také FN (Bell, 2003: 35).

Koncem 80. let probíhaly snahy o reformu PCF. Tyto snahy byly pod vlivem Gorbačovovy perestrojky a glasnosti. Na události ve východní Evropě koncem roku 1989 reagoval generální tajemník PCF Georges Marchais tím, že označil soudobé komunistické režimy ve východní Evropě za krizi ve vývoji socialismu, a to poté co Pierre Blotin, člen politbyra PCF, se nadšeně a nekriticky účastnil kongresu Rumunské komunistické strany krátce před pádem Ceaușescovo režimu (Ross, 1992: 54). Opravdové změny přišly až v roce 1994 se změněním stanov a výměnou generálního tajemníka strany, kterým se stal

Robert Hue. Strana se novými stanovami sice demokratizovala, přesto Perottino považuje tyto změny za nepatrné (Perottino, 2005b: 75).

Nově zvolený generální tajemník se již měl nazývat národní tajemník kvůli symbolizaci změny stylu. Pod vedením Hua se straně začalo také vést krátkodobě lépe. Mezi prezidentskými volbami v roce 1995 a legislativními volbami v roce 1997 vzrostly preference o více než 1%, z 8,64% na 9,94% (Perottino, 2005a: 288). Bell však upozorňuje na fakt, že: „[...] k]omunistická strana ztratila svou pozici v sovětském impériu a nenašla [dosud] náhradní strategii“ (Bell, 2003: 37).⁴¹ V následujících prezidentských volbách tak PCF získala již jen 3,4% a ve volbách legislativních 4,9%. Přesto Martin, jak sám uvádí, na rozdíl od ostatních nehovoří o tom, že by byla PCF „mrtvá.“ PCF je totiž, jak jsem již výše naznačil, jediná strana na levici, která je schopná získat mandáty do NS bez podpory jiné politické strany. Právě kvůli této situaci nemusíme hovořit o PCF jako o satelitu PS (Martin, 2002: 597–599).

V prozatím posledních legislativních volbách v roce 2007 získala PCF jen 3,21% hlasů a obsadila 15 mandátů. Podle Perrineaua je možné, že do budoucna nebude chtít PS s PCF spolupracovat a bude hledat středolevicovou koalici například s MoDem, protože PCF se stala pro PS velmi slabým partnerem (Perrineau, 2007: 77–84).

V roce 2008 se PCF zapojila do aliance Levicová fronta (FDG).⁴² Její součástí je také Levicová strana (PDG).⁴³ Tato aliance má být otevřená i dalším levicovým stranám a jejím hlavním úkolem je sjednotit levici s negativním postojem k EU.⁴⁴ Aliance má společný volební program a má také jednotného

⁴¹ [...] the Communist Party has lost its place in the Soviet empire and it has not found a replacement strategy.

⁴² *Front de gauche*

⁴³ *Parti de gauche*

⁴⁴ PDG. *Une rencontre dynamisante et stimulante* (<http://www.lepartidegauche.fr/rencontres/127-une-rencontre-dynamisante-et-stimulante>, 13. 2. 2012).

kandidáta na prezidenta,⁴⁵ kterým je Jean-Luc Mélenchon⁴⁶ (The Observer, 12. 2. 2012).

3.3.3 Programatika FDG

Program FDG by se dal přeložit jako Člověk na prvním místě⁴⁷ a skládá se z devíti hlavních témat. První téma se věnuje rozdělování bohatství mezi lidi a zabraňování sociálních nejistot. FDG by chtěla zavést strop na maximální roční příjmy v hodnotě 360 000 eur, zvýšit minimální mzdu na 1700 eur měsíčně a zavést 35 hodinový pracovní týden. FDG by také například chtěla každému zajistit místo k bydlení. V druhém tématu se zabývá program převzetím moci od bank, což spočívá ve zrušení finančních úlev velkým firmám a zrušení nezávislosti Evropské centrální banky. V otázce životního prostředí navrhuje aliance nahradit jaderné elektrárny elektrárnami jinými a zavést daň na zpětný dovoz produktů do Evropy.⁴⁸

V dalších tématech se FDG věnuje důrazu na přestavbu společnosti, která by měla odpovídat environmentálním požadavkům a musí v ní být opětovně nastolena rovnost mezi lidmi. FDG by chtěla zavést novou, šestou republiku, ve které by byly všechny volené kolektivní instituce voleny proporčním volebním systémem. V otázce evropské integrace navrhuje FDG dokument nahrazující Lisabonskou smlouvu, který by měl být přijat referendem. V oblasti zahraniční politiky prosazuje aliance vystoupení ze struktur NATO, odpuštění dluhů zemím třetího světa, či uznání nezávislé Palestiny.⁴⁹

⁴⁵ PCF. *Le programme du Front de gauche et de son candidat commun Jean-Luc Mélenchon - L'humain d'abord* (<http://www.pcf.fr/18541>, 14. 2. 2012).

⁴⁶ Jean-Luc Mélenchon je bývalým členem PS, který tuto stranu opustil v roce 2009. Často je nazýván Le Penem levice (The Observer, 12. 2. 2012).

⁴⁷ V originále *L'humaine d'abord*.

⁴⁸ PCF. *Le programme du Front de gauche et de son candidat commun Jean-Luc Mélenchon: L'humain d'abord* (http://www.pcf.fr/sites/default/files/l-humain_dabord.pdf, 14. 2. 2011).

⁴⁹ PCF. *Le programme du Front de gauche et de son candidat commun Jean-Luc Mélenchon: L'humain d'abord* (http://www.pcf.fr/sites/default/files/l-humain_dabord.pdf, 14. 2. 2011).

3.4 Zelení

V případě ekologické stranické rodiny považují za hlavního reprezentanta stranu, která nese název *Zelení* neboli *Les Verts* (LV). Důvodem k tomuto kroku je, že LV byli prvním ekologickým seskupením, které „[...] transformovalo poněkud rozptýlené 'sociální hnutí' v politickou stranu s důsledkem [...] ztráty radikalit a vzrůstu institucionální reprezentace“ (Prendville, 1989: 87).⁵⁰

U této kapitoly nemá smysl zabývat se vývojem strany v období před pátou republikou. Kořeny vzniku ekologického hnutí můžeme totiž hledat podle Burchella až od konce 60. let (Burchell, 2002: 64). V první části této kapitoly se tedy budu nejprve věnovat vzniku strany LV, ve kterém již nastíním v úvodu vymezený problém, tj. zařazení ekologického hnutí na osu levice – pravice.

3.4.1 Vznik *Les Verts*

Z počátku bylo ekologické hnutí velmi heterogenní. V každém regionu vypadalo poněkud odlišně, a tak zatímco v Alsasku čerpalo z hlubinné ekologie, v Bretani bylo ovlivněno regionalismem. Právě v Alsasku byl postaven první kandidát ve volbách do NS v roce 1973. Poté následovaly volby prezidentské v roce 1974, kterých se účastnil René Dumont. Získal však jen 1,3% hlasů, a to zejména kvůli přehnané volební kampani doprovázenou apokalyptickými tezemi. V roce 1977 se podařilo dojednat první koalici několika ekologických hnutí, která v místních volbách obsadila 30 mandátů. Ačkoliv se koalici nepodařilo zapojit menší levicová hnutí, kvůli jejich pozitivnímu postoji k mírovému využívání jaderné energie, zrodil se zde pro mou práci zásadní rozpor, tedy zařazení LV na osu levice – pravice. V druhém kole těchto voleb totiž podpořil Brice Lalonde, bez souhlasu jedné složky koalice, levicové politické strany (Pečinka, 2002: 60–61).

⁵⁰ The Birth of *Les Verts* was, in reality, a compromise on the part of ecologist activists who, no doubt unconsciously, transformed a somewhat diffuse 'social movement' into a political party with the consequence of precipitating a loss of radicality and an increase in institutional representation.

V prezidentských volbách v roce 1981 získal Lalonde za hnutí Ekologie dnes 3,8% hlasů. V místních volbách v roce 1983 získala ekologická hnutí již více než 300 mandátů (Perottino, 2005a: 278). Následující rok došlo ke sjednocení dvou nejvýznamnějších ekologických hnutí – Ekologická konfederace (*Confédération Ecologiste*) a Zelení - Ekologická strana (*Verts – Parti Ecologiste*). Sjednocením těchto dvou hnutí došlo k založení *Les Verts*. Podle Prendvilla se tak transformovala ekologická hnutí do politické strany (Prendville, 1989: 87).

LV sklidili úspěch, převážně díky opomenutí environmentálních témat Socialistickou stranou. V roce 1986 tak získali LV tři první radní v regionálních volbách. V místních volbách v roce 1989 dokonce ve větších městech získali LV podporu mezi deseti až patnácti procenty. V roce 1990 byl ale růst zastaven kvůli odštěpení Lalondeho Ekologické generace (GE),⁵¹ s kterou LV nechtěli spolupracovat (Burchell, 2002: 64–65).

3.4.2 Zařazení Les Verts na osu levice – pravice

Zatímco GE chtěla spolupracovat s PS, LV se rozštěpili na tři frakce – ortodoxně ekologickou, alternativní levici a na frakci Zelení a pluralita, která byla myšlenkově mezi prvními dvěma a chtěla první dvě frakce také sblížit. Ortodoxně ekologický proud odmítal podporu levice, kdežto alternativní levice s ní chtěla, podobně jako GE, spolupracovat a dostat se tak do vlády. LV přitahovali spíše levicové voliče, zklamané politikou PS. Politika zdůrazňování neidentifikace s levicí, se kterou se ztotožňoval ortodoxně ekologický proud, však podle Pečinky nepřinesla straně nové pravicové voliče (Pečinka, 2002: 66–67).

PS s GE odmítla spolupracovat, protože ji považovala za příliš slabou. GE se tak odvrátila od levice a chtěla spolupracovat s pravicí. Mezitím se LV

⁵¹ *Génération Écologie*

přeorientovali na levici,⁵² zapojili se do *gauche plurielle* a zasedli tak ve vládě Jospina. Podle Deléage LV sice získali druhou pozici na levici, přesto velmi zaostávají za socialisty (Deléage, 2004: 154–155).

Ačkoliv se tedy otevřeně po vstupu do vlády se socialisty nadále LV k levici nehlásili, Pečinka uvádí, že po odchodu radikálního křídla ze strany,⁵³ zůstalo již jen osm procent členů věrných myšlence nezařazování se na osu levice – pravice (Pečinka, 2002: 74). Po volbách v roce 2002 se také LV rozhodli reformovat levici v sociálních a především v environmentálních tématech. V budoucnu však bude třeba kvůli reorganizaci moci na levici stranu vnitřně reformovat, protože vysoká míra frakcionalizace způsobuje její nestabilitu (Villalba – Vieillard-Coffre, 2003: 70).

V legislativních volbách v roce 2007 získali LV pouze 4 mandáty (Perrineau, 2007: 77). Strana se v roce 2010 sloučila s proevropskou ekologickou stranou, Evropa ekologie (EE),⁵⁴ která vznikla před volbami do Evropského parlamentu v roce 2009. Již do těchto voleb však kandidovaly strany společně, stejně jako v lokálních volbách v roce 2010. Ve slučovacím manifestu se také Zelení opět odvracejí od přiřazování k levici, či pravici (The Independent, 13. 11. 2010). Koncem roku 2011 se také dohodla nově vzniklá strana Evropa ekologie – Zelení (EELV)⁵⁵ na budoucí spolupráci s PS po volbách v roce 2012.⁵⁶

⁵² Je důležité poznamenat, že levicový proud byl v rámci LV původně v menšině (Pečinka, 2002: 67).

⁵³ Její hlavní představitel Waechter založil v roce 1994 marginální Nezávislé ekologické hnutí, v jehož rámci nadále odmítal jak levici, tak pravici a zastával hlubinnou ekologii (Pečinka, 2002: 68 – 69).

⁵⁴ *Europe Écologie*

⁵⁵ *Europe Écologie Les Verts*

⁵⁶ Europe Écologie Les Verts. *Accord EELV-PS* (<http://eelv.fr/2011/11/30/negotiations-eelv-ps/>, 15. 2. 2012).

3.4.3 Programatika EELV

Program strany prezentuje kandidátka na prezidentku Eva Joly.⁵⁷ Hlavním tématem strany je samozřejmě ekologie. Toto téma prolíná celý program. Strana by chtěla například snížit o třicet procent množství skleníkových plynů v atmosféře do roku 2020. Do stejného roku by také chtěla vyrábět čtyřicet procent energie z obnovitelných zdrojů a plýtvání elektřiny, vody a plynu chce zabránit progresivní daňovou sazbou na tyto komodity. EELV hodlá také do dvaceti let zcela odstranit jaderné elektrárny. Strana chce také podporovat ročně čtyřmi miliardami eur vlakovou nákladní dopravu.⁵⁸

EELV by chtěla upřednostňovat malé a střední podniky podporující ekologii. V sociální oblasti prosazuje strana odchod do důchodu v šedesáti letech a stavbu 160 000 nízkoenergetických bytů ročně pro sociálně slabé. Ve svém programu se také strana věnuje stravě a zemědělství. Hovoří zde například o snížení užívání pesticidů na padesát procent dnešních hodnot do roku 2018 nebo o národním programu snížení obezity.⁵⁹

Strana by také chtěla stanovit zvláštní sazbu daně z příjmu pro ty, kteří mají vysoké zisky. Evropská unie by měla být více federalizovaná a v oblasti mezinárodních vztahů by EELV chtěla stáhnout vojska z Afghánistánu do konce roku 2012. V programu lze také najít zmínku o založení šesté republiky, ve které by měl být nastolen parlamentarismus a která by z Francie měla utvořit federaci. Dalšími tématy programu jsou také školství, či rovnost mezi mužem a ženou.⁶⁰

⁵⁷ Eva Joly je norského původu a odešla do Francie původně jako au-pair. V jejích proslovech je stále výrazný skandinávský akcent (The Independent, 13. 11. 2010).

⁵⁸ Joly, Eva. *L'Écologie, La Solution: Le projet présidentiel d'Eva Joly* (<http://evajoly2012.fr/files/2012/02/projet-evajoly-final1.pdf>, 16. 2. 2012).

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž.

3.5 Politické subjekty na hranici relevantnosti

Ve stranickém systému páté republiky se nachází ještě další, ne tak významné, levicové politické strany. Jsou to strany, které reprezentují stranickou rodinu, která nemá dostatečnou podporu u francouzských voličů, nebo jsou jimi odštěpené frakce stran reprezentující stejnou stranickou rodinu. V prvním jmenovaném případě můžeme hovořit například o levicových radikálech, přičemž říci o nich, že reprezentují radikální stranickou rodinu, je nesnadné. Ve Francii je totiž podle Perottina pojem radikální pro strany hojně využíván, přičemž uvádí, že původní význam slova se již vytratil (Perottino, 2005a: 242). Nicméně zcela jistě můžeme hovořit o tom, že ve Francii existuje Radikální strana levice (PRG), která ale není příliš ideologicky srozumitelná (Perottino, 2005a: 275).

Ve stranickém systému dnešní Francie také získávají podporu, i když slabou, levicové strany, které se opírají o nacionalismus, centralismus a protekcionismus. Duclert uvádí, že za reprezentanta tohoto proudu můžeme považovat Jeana-Pierra Chevènementa, který byl členem CERES⁶¹ (Duclert, 2004: 175). V roce 1992 se tato frakce odštěpila od PS a založila stranu MDC. Jejím hlavním cílem bylo sblížit PS a PCF, nicméně původní cíl se časem vytratil. V roce 2003 se strana přejmenovala na MRC (Perottino, 2005a: 276–277) a dnes představuje tato strana gaullismus levice, přičemž Billard udává, že je dokonce de Gaullovým myšlenkám tato strana ve stranickém systému nejbližší (Billard, 2004: 195).⁶²

Na levici reprezentují komunistickou stranickou rodinu mimo PCF také trockisté, jmenovitě LCR, LO a také Strana pracujících (PT).⁶³ PT nicméně nikdy ve volbách nepřesáhla hranici půl procenta hlasů. Trockistické strany předkládají již od roku 1969 kandidáty na prezidenta za účelem zviditelnění,

⁶¹ *Centre d'études, de recherches et d'éducation socialiste*, neboli Centrum socialistických studií, výzkumu a vzdělání. CERES bylo původně vnitřní frakcí PS (Perottino, 2005a: 276).

⁶² Pro toto tvrzení však autor neudává žádné argumenty.

⁶³ *Parti des Travailleurs*

ale až do roku 1995 nepřesáhly jejich společné zisky dva a půl procenta hlasů. V roce 1995 pak získaly 5,3% a v roce 2002 dokonce 10,4%, ale již v roce 2007 jejich zisky poklesly na 5,8%. Rozdíly mezi těmito stranami jsou následující. Zatímco LO se soustředí svým programem hlavně na manuálně pracující, LCR reprezentovala mimo jiné také feminismus. V roce 2009 však její předseda založil Novou antikapitalistickou stranu (NPA).⁶⁴ NPA se již k trockistické ideologii nehlásí. Co se týče PT, zde je podle Sperbera „případ [...] více komplikovaný. Ačkoliv se její kandidát v [roce] 2002 prohlásil za trockistu, strana se oficiálně [k trockistům] neodkazuje“ (Sperber, 2010: 361–363).⁶⁵

⁶⁴ Ačkoliv Sperber uvádí jako název strany *Nouveau Parti Capitaliste*, strana se na svých internetových stránkách hlásí k názvu *Nouveau Parti Anticapitaliste*. Vizte NPA. *Un nouveau parti anticapitaliste maintenant !* (<http://www.npa2009.org/>, 16. 2. 2012).

⁶⁵ The case of the PT is more complicated. Although its candidate in 2002 declared himself to be a Trotskyist, the party does not officially refer to itself as such and welcomes non-Trotskyist militants.

4 ZÁVĚR

Na levé části politického spektra v období páté francouzské republiky nachází dostatečnou podporu sociálnědemokratická a socialistická stranická rodina, komunistická stranická rodina a ekologická stranická rodina. Do jisté míry lze hovořit také o určité podpoře levicově radikální stranické rodiny. První ze zmíněných stranických rodin je reprezentována dnes nejsilnější stranou na levici – Socialistickou stranou. Do konce 80. let ji také reprezentovala PSU. Komunistická stranická rodina je zastoupena Komunistickou stranou Francie, ale také slabšími trockistickými hnutími, které v posledních letech zaznamenaly mírný vzestup.

Ekologická stranická rodina je v současné době reprezentována aliancí Evropa Ekologie – Zelení. Zde je třeba odpovědět také na jednu z mnou stanovených otázek, zda můžeme tuto ekologickou stranu považovat za levicovou. Z mé práce vyplývá, že Zelení se zařazení na levici dlouhodobě vyhýbají, nicméně většina autorů je na levici stále přiřazuje. Poslední pokus o odvrácení se od zařazování k levici, či pravici proběhl při sloučení LV s EE. Strany se následně domluvily na spolupráci s PS po volbách v roce 2012.

Radikalistická stranická rodina je pak reprezentována na levici Radikální stranou levice. Je však důležité zmínit, že v tomto případě je přiřazení k této stranické rodině komplikované, protože jde o případ orientace stranické rodiny čistě podle názvu. Již v teoretické části práce jsem však naznačil, že samotný název strany nemusí odpovídat skutečnému přiřazení ke stranické rodině, protože název politické strany nemusí vždy označovat skutečnou stranickou identitu. Za jakýsi specifický případ stranického systému Francie pak považuji Republikánské a občanské hnutí, které reprezentuje podle Billarda guallistickou levici. Ta navazuje na křesťanský socialismus a na myšlenky generála de Gaulla. Strany reprezentující guallistickou levici chtějí vyvolat revoluci, která ale nebude

násilná a bude sjednocovat francouzský lid, o což právě de Gaulle usiloval (Billard, 2004: 191).

Další stanovenou otázkou bylo, zda má levice naději na úspěch v prezidentských volbách a ve volbách do Národního shromáždění v roce 2012. Ve své práci jsem nastínil, že průzkumy zatím poukazují na vítězství kandidáta PS, Françoise Hollanda. Sarkozy ale získává čím dál větší podporu a podle průzkumu z března by dokonce Sarkozy vyhrál, ačkoliv jen v prvním kole volby.⁶⁶ Po volebních úspěších koalice EE a LV ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009 a regionálních volbách v roce 2010 (The Independent, 13. 11. 2010) je možné, že volební úspěch po sjednocení EELV zopakuje. Nicméně podle již zmíněného průzkumu preference kandidátky na prezidentku Evy Joly stále více upadají,⁶⁷ z čehož lze usuzovat, že se propadají i preference strany jako celku.

Pokud ve volbách PS zvítězí, bude mít podle uzavřené dohody nejspíše zajištěnou podporu EELV. Otázkou poté je, zda by se do povolební koalice mohla zapojit i FDG zahrnující PCF. PCF jako samotná strana se potýká již přes třicet let s úpadkem voličské podpory. Odpověď na mnou stanovenou otázku jsem během psaní své práce spatřil v poměrně často se měnících strategiích strany za účelem zamezení úpadku. Strana se nejdříve snažila rozvolnit své vazby s KSSS. Po nějakém čase však tyto vazby opět upevnila. Dále se PCF nejdříve podílela na vládě s PS, poté z ní však vystoupila, aby ji mohla zvenčí lépe kritizovat. Nakonec v roce 1989 velmi sporadicky prohlásila PCF, že komunismus ve východní Evropě byl krizí ve vývoji socialismu. Ani reforma v první polovině devadesátých let nebyla důsledná.

V případě, že by se tyto tři strany spojily, jsou zde ještě poměrně velké rozdíly v programech jednotlivých stran. PS si je od doby Mitterranda

⁶⁶ Institut français d'opinion publique. *Le baromètre de l'élection présidentielle 2012 – Vague 5* (http://www.ifop.com/media/poll/1793-1-study_file.pdf), 14. 3. 2012.

⁶⁷ Institut français d'opinion publique. *Le baromètre de l'élection présidentielle 2012 – Vague 5* (http://www.ifop.com/media/poll/1793-1-study_file.pdf), 14. 3. 2012.

sjednocení levice, že z páté republiky jako formy vlády může těžit. Ostatní dvě strany však podporují ve svých programech v případě EELV parlamentarismus a v případě FDG proporční volební systém. I když se PS ve svém obecném programu k páté republice nijak nevyjadřuje, nevolá v programu ani po žádné změně. I postoj k EU mají tyto tři strany dosti rozdílný. Zatímco EELV volá po větší federalizaci EU a PS se k EU v obecném programu hlásí, PDG naopak sjednocuje euroskeptické strany a chce EU výrazně reformovat.

Strany mají ale poměrně podobné názory v otázce ekonomiky. Všechny tři strany chtějí nějakým způsobem odebrat finance vysoce příjmovým skupinám. PS by na tyto skupiny chtěla zavést poměrně vysokou daňovou sazbu, zbylé dvě strany by chtěly stanovit maximální hranici příjmů. Společně mají v oblasti ekonomiky také strany společné to, že chtějí omezit výhody velkým firmám a naopak podpořit malé a středně velké podniky.

V oblasti ekologie jsou si také požadavky všech tří stran poměrně blízké. EELV by tak, stejně jako FDG, chtěla zcela zastavit jaderné elektrárny. PS by v tomto případě chtěla jaderné elektrárny „jen“ omezit. PS má naopak s EELV v programu stejnou zmínku o podpoře železniční dopravy. V oblasti ekologie je však samozřejmě aliance EELV daleko radikálnější než ostatní dvě strany.

Svou hypotézu vytyčenou v úvodní části práce, jsem svou prací potvrdil. Tato hypotéza zněla, že neschopnost navázat dlouhodobou spolupráci mezi PS a PCF znesnadňuje získat těmto stranám stabilní voličskou podporu. Nenavázání dlouhodobé spolupráce tak mělo výrazný dopad na zvýšení voličské podpory LV.

Původní snaha sjednotit levici byla vynaložena proto, aby měla levice schopnost získat prezidentský mandát. Transformací SFIO na PS se ale začala orientovat na voliče, kteří byli více levicoví než klasičtí voliči SFIO, čímž sebrala PS voliče PCF. PCF nedokázala své voliče získat zpět. Ze začátku totiž hrála roli loajálníhoho partnera, a tak PCF oddaně podpořila Mitterranda jako kandidáta na prezidenta. Následovně, když v osmdesátých letech začala PS činit

liberalizační kroky jako nástroj proti soudobé krizi, PCF byla proti. Nicméně se nezmohla na žádné řešení. V PS se naopak v této době tvoří skupina, která chce spolupracovat spíše se středovými stranami, což spolupráci rozhodně nenapomáhá. PCF přestala být loajální až po svém vystoupení z vlády s PS a její následnou kritikou. První část hypotézy lze tedy doplnit o fakt, že spolupráce selhávala kvůli tomu, že PCF nedokázala být dostatečně silným, a tedy rovnocenným partnerem PS.

Na začátku 90. let pak upadá podpora PS. Její hlasy však nepřebrała PCF zpět, aby se tak následně stala opět rovnocenným partnerem PS. PCF se nedokázala vypořádat s pádem komunistických režimů ve východní Evropě. Tento prostor využívají podle Bella právě ekologická hnutí (Bell, 2003: 35). Ekologická hnutí získala tento prostor především díky sjednocení LV, kteří se následně začali profilovat jako levicoví. Díky tomu se strana dokázala udržet ve stranickém systému a získala statut hlavního partnera PS. Tímto krokem nahradila v roli hlavního koaličního partnera PCF.

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Bayrou, François (2007). François Bayrou : "Le mouvement démocrate sera le parti de la liberté !" *Mouvement démocrate*. 10. 5. 2007 (<http://www.mouvementdemocrate.fr/evenements/conseil-national-100507/discours-bayrou-100507.html>, 12. 1. 2012).

Becker, Jean-Jacques (2004). La gauche plurielle (1995-2002). In: Becker, Jean-Jacques – Candar, Gilles (eds.), *Histoire des gauches en France* (Paris: La Découverte), s. 295–310.

Bell, David (2003). The French Communist Party: from revolution to reform. In: Evans, Jocelyn A. J. (ed.), *The French Party System* (Manchester: Manchester University Press, New York: Room 400), s. 29–41.

Bergounioux, Alain – Grunberg, Gérard (2004). L'union de la gauche et l'ère Mitterrand. In: Becker, Jean-Jacques – Candar, Gilles (eds.), *Histoire des gauches en France* (Paris: La Découverte), s. 275–294.

Beyme, Klaus von (1985). *Political Parties in Western Democracies* (Aldershot: Gower).

Billard, Yves (2004). Les gaullistes de gauche. In: Becker, Jean-Jacques – Candar, Gilles (eds.), *Histoire des gauches en France* (Paris: La Découverte), s. 191–196.

Bouvet, Laurent (2010). Who Loves the PS? The Electoral Paradox of the French Socialist Party. *Internationale Politik und Gesellschaft*. 4/2010, s. 115–143.

Burchell, Jon (2002). *The Evolution of Green Politics: Development and Change within European Green Parties* (London, Sterling: Earthscan).

Císař, Ondřej (2005). The Left in the Beginning of the 21st century. In: Kopeček, Lubomír (ed.), *Trajectories of the Left* (Brno: Democracy and Culture Studies Centre), s. 11–26.

Clift, Ben (2003). PS intra-party politics and party system change. In: Evans, Jocelyn A. J. (ed.), *The French Party System* (Manchester: Manchester University Press, New York: Room 400), s. 42–55.

Deléage, Jean-Paul (2004). Écologistes et alternatifs. In: Becker, Jean-Jacques – Candar, Gilles (eds.), *Histoire des gauches en France* (Paris: La Découverte), s. 146–158.

Duclert, Vincent (2004). La « deuxième gauche ». In: Becker, Jean-Jacques – Candar, Gilles (eds.), *Histoire des gauches en France* (Paris: La Découverte), s. 175–189.

Europe Écologie Les Verts. *Accord EELV-PS* (<http://eelv.fr/2011/11/30/negotiations-eelv-ps/>, 15. 2. 2012).

Evans, Jocelyn A. J. (2003). Introduction. In: Evans, Jocelyn A. J. (ed.), *The French Party System* (Manchester: Manchester University Press, New York: Room 400), s. 1–10.

Fiala, Petr – Strmiska, Maxmilián (1998). *Teorie politických stran* (Brno: Barrister & Principal).

Henley, David (2008). Changing the Parti Socialiste: Renewal or Adaptation? *Journal of Contemporary European Studies*. 1/2008, s. 83–97.

Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír (2010). *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě* (Praha: Grada).

Hollande, François. *Les 60 engagement de François Hollande* (<http://francoishollande.fr/le-projet>, 31. 1. 2012).

Hollande, François. *Ma biographie* (<http://francoishollande.fr/actualites/francois-hollande-ma-biographie>, 31. 1. 2012).

Institut français d'opinion publique. *Le baromètre de l'élection présidentielle 2012 – Vague 1* (http://www.ifop.com/media/poll/1793-1-study_file.pdf, 31. 1. 2012).

Institut français d'opinion publique. *Le baromètre de l'élection présidentielle 2012 – Vague 5* (http://www.ifop.com/media/poll/1793-1-study_file.pdf), 14. 3. 2012.

International Herald Tribune (17. 10. 2011). *Rivals' support helps Hollande lead Aubry in French primary*.

Irish Times (10. 10. 2011). *Hollande in front as he faces Aubry in Socialist run-off*.

Joly, Eva. *L'Écologie, La Solution: Le projet présidentiel d'Eva Joly* (<http://evajoly2012.fr/files/2012/02/projet-evajoly-final1.pdf>, 16. 2. 2012).

Knapp, Andrew (2003). From the Gaullist movement to the president's party. In: Evans, Jocelyn A. J. (ed.), *The French Party System* (Manchester: Manchester University Press, New York: Room 400), s. 121–136.

Kopeček, Lubomír (2005). Politické strany a stranické systémy ve srovnávací perspektivě. In: Strmiska, Maxmilián a kol., *Politické strany moderní Evropy* (Praha: Portál), s. 9–54.

Kunc, Jiří – Dvořáková, Vladimíra (2008). Francouzská republika: proměny vládnutí v V. republice. In: Dvořáková, Vladimíra a kol., *Komparace politických systémů: Základní modely demokratických systémů* (Praha: Oeconomica), s. 154–188.

Lancelot, Alain (1998). *Les élections nationales sous la Cinquieme République* (Paris: Presses Universitaires de France).

Mair, Peter – Mudde, Cas (1998). The Party Family and its Study. *Annual Review of Political Science*. 1/1998, s. 211–229.

Morin, Hervé (2009). Hervé Morin ironise sur la stratégie de François Bayrou. *Le Figaro*. 26. 8. 2009 (<http://www.lefigaro.fr/politique/2009/08/26/01002-20090826ARTFIG00563-notre-demarche-est-validee-par-l-attitude-du-modem-.php>, 12. 1. 2012).

Martin, Pierre (2002). Les élections de 2002 constituent-elles un « moment de rupture » dans la vie politique française ? *Revue française de science politique*. 5–6/2002, s. 593–606.

Müller-Rommel, Ferdinand (1989). Green Parties and Alternative Lists under Cross-National Perspective. In: Müller-Rommel, Ferdinand (ed.), *New Politics in Western Europe: The Rise and Success of Green Parties and Alternative Lists* (Boulder: Westview), s. 5–19.

Novák, Miroslav (1997). *Systémy politických stran* (Praha: SLON).

NPA. *Un nouveau parti anticapitaliste maintenant !* (<http://www.npa2009.org/>, 16. 2. 2012).

PCF. *Le programme du Front de gauche et de son candidat commun Jean-Luc Mélenchon: L'humain d'abord* (<http://www.pcf.fr/18541>, 14. 2. 2012).

Pečinka, Pavel (2002). *Zelená zleva? Historie ekologických stran v Evropě* (Praha: G plus G).

Perrineau, Pascal (2007). Analyse de l'élection présidentielle des 22 avril et 6 mai et des élections législatives des 10 et 17 juin 2007: une rupture politique? *French Politics, Culture & Society*. 3/2007, s. 74–85.

- Perottino, Michel (2005a). *Francouzský politický systém* (Praha: SLON).
- Perottino, Michel (2005b). Change and Continuity of the French Communist Party. In: Kopeček, Lubomír (ed.), *Trajectories of the Left: Social Democratic and (Ex-) Communist Parties in Contemporary Europe: Between Past and Future* (Brno: ISPO), s. 68–80.
- PDG. *Une rencontre dynamisante et stimulante* (<http://www.lepartidegauche.fr/recontres/127-une-rencontre-dynamisante-et-stimulante>, 13. 2. 2012).
- Prendville, Brendan (1989). France: "Les Verts". In: Müller-Rommel, Ferdinand (ed.), *New Politics in Western Europe: The Rise and Success of Green Parties and Alternative Lists* (Boulder: Westview), s. 87–100.
- PS. La déclaration de principes (<http://www.parti-socialiste.fr/le-ps/la-declaration-de-principes>, 7. 3. 2012).
- PS. *Le groupe socialiste radicale citoyen à l'assemblée nationale* (<http://www.parti-socialiste.fr/l-equipe/les-groupes-parlementaires/assemblee-nationale>, 31. 1. 2012).
- PS. *Martine Aubry: Première secrétaire* (<http://www.parti-socialiste.fr/l-equipe/martine-aubry>, 6. 3. 2012).
- Pudal, Bernard (2002). La beauté de la mort communiste. *Revue française de science politique*. 5–6/2002, s. 545–559.
- Pudal, Bernard (2004). Les communistes. In: Becker, Jean-Jacques – Candar, Gilles (eds.), *Histoire des gauches en France* (Paris: La Découverte), s. 51–75.
- Raymond, Gino G. (2005). *The French Communist Party during the Fifth Republic: A Crisis of Leadership and Ideology* (Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan).

Ross, George (1992). Party Decline and Changing Party Systems: France and the French Communist Party. *Comparative Politics*. 1/1992, s. 43–61.

Rudelle, Odile (2004). La gauche, les institutions et le gaullisme. In: Becker, Jean-Jacques – Candar, Gilles (eds.), *Histoire des gauches en France* (Paris: La Découverte), s. 507–523.

Sartori, Giovanni (2005). *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

Sawicki, Frédéric (2004). Les socialistes. In: Becker, Jean-Jacques – Candar, Gilles (eds.), *Histoire des gauches en France* (Paris: La Découverte), s. 27–50.

Sperber, Nathan (2010). Three million Trotskyists? Explaining extreme left voting in France in the 2002 presidential election. *European Journal of Political Research*. 3/2010, s. 359–393.

Strmiska, Maxmilián – Hloušek, Vít (2005). Francie. In: Strmiska, Maxmilián a kol., *Politické strany moderní Evropy* (Praha: Portál), s. 99–116.

The Independent (13. 11. 2010). *Greens and ex-Red clash already in France's newest political party*.

The Observer (12. 2. 2012). *In Focus: Sarkozy's Other Opponents*.

Villalba, Bruno – Vieillard-Coffre, Sylvie (2003). The Greens: from idealism to pragmatism (1984–2002). In: Evans, Jocelyn A. J. (ed.), *The French Party System* (Manchester: Manchester University Press, New York: Room 400), s. 56–75.

6 RÉSUMÉ

Ma thèse traite de la gauche dans le système partisan de la Cinquième République française. Le but principal de mon travail est vérifier l'hypothèse que les partis de gauche ne peuvent pas obtenir le soutien électoral stable à cause de fait qu'ils ne peuvent pas nouer la coopération de long durée. Ce fait a eu pour la conséquence la naissance du soutien électoral de parti *Les Verts*.

Ma thèse est divisée en quatre chapitres essentiels. Le premier chapitre est l'introduction. Le deuxième chapitre est la part théorique qui traite du concept famille politique. Le troisième chapitre traite de trois partis les plus principaux. Ce sont le Parti socialiste, le Parti communiste français et Les Verts. Chez le Parti socialiste je m'occupe principalement de sa transformation de la Section française de l'Internationale ouvrière au Parti socialiste. Le thème essentiel du Parti communiste français est le déclin de son soutien électoral et chez Les Verts c'est si on peut attribuer ce parti à la gauche. Je m'occupe aussi des projets de ces partis. Ensuite je traite des partis minoritaires de système partisan. Le quatrième chapitre est la conclusion.

Dans ma mémoire je réponds aux questions si la gauche pourrait gagner les élections nationales de 2012. Dans la conclusion j'arrive au fait que le Parti communiste est en déclin parce-qu'elle changeait sa stratégie pour affronter ce déclin excessivement souvent. Chez Les Verts je les attribuent à la gauche malgré le fait qu'ils ne veulent pas ce fait avouer. Dans la conclusion j'arrive aussi au fait que la gauche a la chance de gagner les élections nationales de 2012.